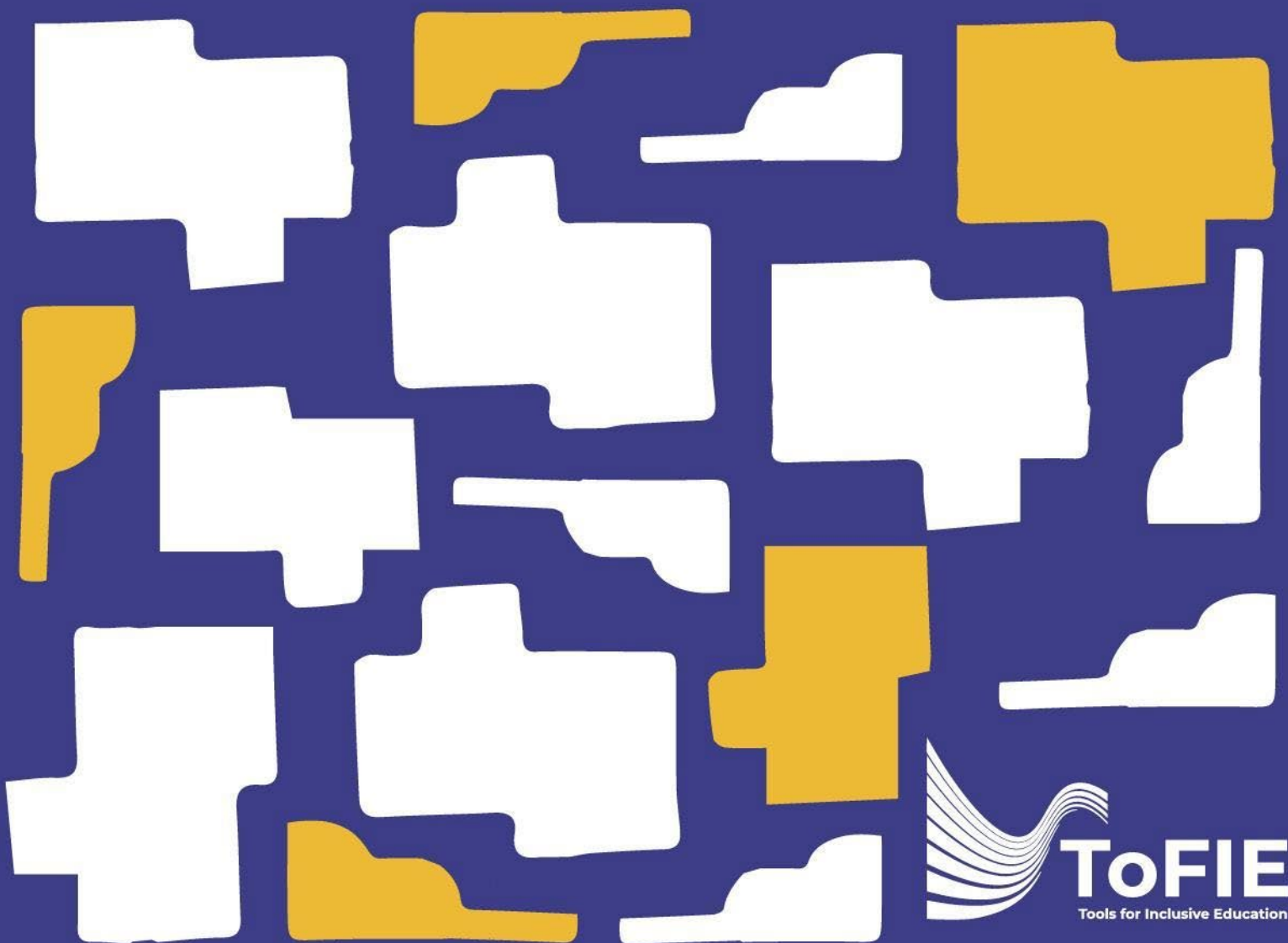

OSALLISTAVAT
OHJAUS- JA
OPETUSMENETELMÄT
KORKEAKOULUSSA
KÄSIKIRJA

OSALLISTAVAT OHJAUS- JA OPETUSMENETELMÄT KORKEAKOULUSSA

KÄSIKIRJA

TÄYDENNETTY SUOMENKIELINEN LAITOS

ToFIE-hankkeen 4. tuotos

Täydennetyt suomenkielisen laitoksen ovat kirjoittaneet ja toimittaneet:

Riikka Kanervo, Leena Kuosmanen ja Kristiina Kuparinen

Englanninkielisen laitoksen kirjoittajat:

Chrysi Koundouraki, Georgia Stagaki, Fernanda Gomes Santana, Kristiina Kuparinen, Leena Kuosmanen, Riikka Kanervo, Cristina Dumitru, Adriana Nicoleta Lazăr, Claudiu Langa, Begoña Duque

Julkaisija: Laurea-ammattikorkeakoulu, Vantaa 2022. CC BY SA-4.0.

ISBN: 978-951-799-659-4

SISÄLLYS

JOHDANTO: TOOLS FOR INCLUSIVE EDUCATION -HANKKEEN KÄSIKIRJAN TAUSTA JA TARKOITUS	4
MODUULI 1	
PERUSTIETOJA ERITYISEN TUEN TARPEISTA: OPPIMISVAIKEUKSIEN MÄÄRITELMIÄ JA ERITYISPIIRTEITÄ	6
Oppimisvaikeuksien määritelmiä	6
Tietoisuus oppimisvaikeuksista vaihtelee	9
Oppimisvaikeuksien ominaispiirteitä	11
Opiskelijan erityisen tuen tarpeita pähkinäkuoressa:	12
Lukemista voi helpottaa näillä keinoilla:	13
Aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriön määrittelyä	14
Toimivia strategioita, kun opiskelijalla on ADHD-oireita	15
Teknisiä apuvälineitä keskittymis- ja oppimisvaikeuksiin	16
Autismikirjon häiriö	17
Vinkkejä opettajalle	18
Yhteenveto	19
MODUULI 2	
OPPIMISVAIKEUDET JA KORKEA-ASTEEN OPINNOT	20
Korkeakouluopiskelun odotukset on syytä sanoittaa	20
Miksi tarvitaan oppimisstrategioita?	23
Oppiminen on prosessi	22
Oppimisen haasteita ja tuen muotoja korkeakoulutuksessa	23
Vinkkejä ja työkaluja sekä opettajille että opiskelijoille	25
I. Muistamisen, organisoinnin ja ajanhallinnan vaikeudet	25
II. Lukemisen vaikeudet	26
III. Tekstin tuottaminen ja oikeinkirjoitus	27
IV. Tentit ja tehtävät	27
Universal Design for Learning -lähestymistapa	28
UDL ja tuen tarjoaminen verkko-oppimisympäristössä	30
MODUULI 3	
PEDAGOGISIA TYÖKALUJA OSALLISTAMISEEN KORKEA-ASTEEN KOULUTUKSESSA	33
Kaikki opiskelijat huomioiva opetuksen suunnittelu eli Universal Design for Learning	34
UDL perustuu kolmeen pääperiaatteeseen (Cast 2018):	34
Apuvälineiden ja teknologian hyödyntäminen	38
Oppimistavoitteisiin perustuva arviointi ja selkeät arviointikriteerit	44

MODUULI 4	
OSALLISTAVIA OPETUS- JA OHJAUSMENETELMIÄ	
MAAHANMUUTTAJAOPISKELIJOILLE	45
Maahanmuutosta yhteiskunnallisena ilmiönä	46
Monimuotoisuus korkeakoulussa	48
Maahanmuuttajaopiskelijoiden osaamisen tunnistaminen	50
Dialogisuuden keinoin HOPS	50
Kielitaito vaikuttaa oppimiseen	56
Oppimisvaikeuksien tunnistaminen on suuri haaste	56
Toisella kielellä opiskeleminen	57
Vinkkejä opettajalle:	57
Vinkkejä opettajalle:	58
Opettajan kielitietoinen ote tukee kaikkien oppimista	58
Suosi monikielisiä lähteitä ja vuorovaikutusta	61
Vinkkejä opettajalle:	61
Mediaatio rakentaa siltoja	62
Vinkkejä opettajalle:	62
Yhteenveto	62
MODUULI 5	63
Oppimisvaikeuksiin liittyvien tunteiden tunnistaminen	63
Yhteistyön edistäminen suojaavana tekijänä	64
Syrjinnän tunnistaminen	64
Tunteiden merkitys oppimisessa	66
Tunneälyn osaaminen ja merkitys oppimisprosessissa	68
LÄHTEET	70
MODUULI 1	70
MODUULI 2	70
MODUULI 3	71
MODUULI 4	72
MODULE 5	75

JOHDANTO: TOOLS FOR INCLUSIVE EDUCATION - HANKKEEN KÄSIKIRJAN TAUSTA JA TARKOITUS

Tämä käsikirja on tuotettu Tools for Inclusive Education –hankkeessa (Erasmus+) vuosien 2020–2022 aikana. Julkaisun tarkoituksena on tukea korkea-asteella kouluttavia heidän työssään ja tarjota heille monipuolinen resurssi, jonka sisällöt ja käytännölliset työkalut voivat ruokkia myös ammatillista kehittymistä.

Käsikirjaan on koottu hyviä käytäntöjä, tekniikoita ja työkaluja, jotka helpottavat sekä osallistamista että osallistumista. Materiaali on suunnattu opetushenkilöstölle, mutta viime kädessä hyödyn saavat oppijat, jotka tarvitsevat erityistä tukea. ToFIE-hankkeessa ja sen myötä tässä julkaisussa keskitytään seuraaviin oppimisvaikeuksiin: lukihäiriö ja muut lukemisen vaikeudet, dysfasia, autismikirjon häiriö (ASD) sekä ADHD ja ADD.

Käsikirjan taustatyönä on tehty tarvekartoitus korkea-asteen opetushenkilöstön parissa sekä kartoitus hyvistä käytännöistä oppimisvaikeuksissa tukemisessa, ja näiden kartoitusten tulokset ovat vahvasti ohjanneet sisältöjen valintaa ja rajausta. Käsikirjan avulla kouluttajat voivat

- tunnistaa monien oppimisvaikeuksien pääpiirteitä ja niiden ilmenemismuotoja, jotta opiskelijan ohjaaminen asiantuntija-avun piiriin helpottuu
- ymmärtää, kuinka oppimisvaikeudet vaikuttavat oppimisprosessiin
- reflektoida suunnittelun, opetuksen ja oppimisen tehokkuutta ja opettajien roolia osallistavassa koulutuksessa
- soveltaa positiivisia ja osallistavia viestintätaitoja, jotka tukevat osallisuutta
- ymmärtää osallistavien käytäntöjen vaikutukset korkeakouluopetuksessa ja kehittää tekniikoita oppimisympäristön muotoiluun ja opiskelijoiden työn ohjaamiseen
- mukauttaa tuottamaansa sisältöä oppilaiden oppimistavoitteisiin ja koulutustarpeisiin
- ymmärtää, kuinka erilaiset mukauttamistekniikat vaikuttavat erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden oppimisprosessiin
- soveltaa itsearviointia opetussuunnitelmaa rakennettaessa
- tunnistaa joitakin aikuisten maahanmuuttajaopiskelijoiden ominaisuuksia
- soveltaa osallistavia menetelmiä maahanmuuttajaopiskelijoiden tukena
- tunnistaa opiskelijoiden aiempaa oppimista ja osaamisesta korkea-asteen koulutuksessa
- ymmärtää niitä monimutkaisia haasteita, joita toisen kielen opiskelu voi aiheuttaa oppijoille, joilla on oppimisvaikeuksia.

- oppia tuntemaan hyviä käytäntöjä osallistavan toisen kielen oppimisen edistämiseksi
- soveltaa menetelmiä, joita voidaan käyttää tukemaan oppijoita myös emotionaalisesti.

Käsikirjan kirjoittajat edustavat kuuden eri maan asiantuntijaorganisaatioita ja oppilaitoksia. Tämän käsikirjan käännökset ja kumppanimaiden oloihin sovitettuja laitokset ovat saatavilla kreikaksi, espanjaksi, suomeksi ja ranskaksi projektin verkkosivuilla sekä pyydettyäessä tämän hankkeen kumppaneilta. Käsikirjan suomenkielisen laitoksen ovat kirjoittaneet ja toimittaneet Laurea-ammattikorkeakoulun lehtorit Riikka Kanervo, Leena Kuosmanen ja Kristiina Kuparinen.

Käsikirja linkittyy hankkeessa tuotettuun korkea-asteen opettajien täydennyskoulutusmalliin ja sen materiaaleihin. Nämä materiaalit löytyvät verkkosivulta tofie.eu. Toivottavasti työstämme on sinulle iloa ja hyötyä arjessasi!

MODUULI 1

PERUSTIETOJA ERITYISEN TUEN TARPEISTA: OPPIMISVAIKEUKSIEN MÄÄRITELMIÄ JA ERITYISPIIRTEITÄ

Vaikka aikuisten oppimisvaikeudet ovat yleisiä, niiden näkyvyyttä ja vaikutusta korkeakouluopiskelussa on tutkittu vähän. Yleisimmin opiskelijat ilmoittavat lukivaikeudesta, mutta erityiset oppimisvaikeudet saattavat lukemisen lisäksi ilmetä myös kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen alueella. Usein vaikeuksiin liittyy myös tarkkaavuuden säätelyn ongelmaa. (Korkeamäki & Vuorento 2021; Aikuisten oppimisvaikeuksien arviointi 2010, 13, 20 - 21.)

Oppimisvaikeuksiin voi löytää toimivia selviytymistapoja, ja korkeakouluopiskelijat itse toivovatkin nykyistä monipuolisempaa tukea opiskeluun ja opiskelutaitojen kehittämiseen. Myös kansainväliset tutkimukset osoittavat, että tukipalveluilla ja ohjauksella voidaan edistää näiden opiskelijoiden opinnoissa suoriutumista ja opiskelumenestystä. (Korkeamäki & Vuorento 2021; Tukea 2018.)

Oppimisvaikeuksien määritelmiä

Oppimisvaikeudet ovat elinikäisiä hermoston kehityshäiriöitä, joita esiintyy noin 5–12 prosentilla Euroopan väestöstä. Monissa eurooppalaisissa kielissä oppimisvaikeuksia kuvataan termeillä, joiden alussa näkyy etuliite dys-, esimerkiksi dysleksia, dysgrafia, dyskalkulia, dysfasia ja dyspraksia.

Dys-etuliite edellä mainituissa termeissä viittaa vaikeuteen ja häiriöön. Tässä käsikirjan ensimmäisessä osassa perehdytään lähemmin useisiin dys-alkuisiin oppimisen vaikeuksiin, minkä lisäksi tutustutaan myös aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriön (ADHD) ja autismikirjon häiriön piirteisiin. Koska tämän käsikirjan on tarkoitus palvella usean eurooppalaisen maan opetushenkilöstöä, tekstissä tulevat näkyviin sekä nämä nimitykset että suomalainen – ja suomenkielinen – tapa jäsenellä näitä erityisen tuen tarpeita.

Ensinnäkin on tärkeää määritellä, mitä oppimisvaikeus ei ole. Sillä ei ole yhteyttä älykkyyteen, yksilöllisiin ponnisteluihin tai sosioekonomiseen asemaan, eikä se ole seurausta näkö- tai kuuloaistin taikka tai motoriikan vaikeuksista (kuvio 1). Lukivaikeus ei tarkoita luku- tai kirjoitustaidottomuutta.

OPPIMISVAIKEUDET EIVÄT JOHDU

Kuvio 1. Mistä oppimisvaikeudet eivät johdu.

Oppimisvaikeuksille on monia mahdollisia syitä, ja yksi niistä on perinnöllisyys. Euroopan dysleksiayhdistyksen (EDA) mukaan *"Tutkijat myöntävät, että lukihäiriöön on monia mahdollisia syitä, mukaan lukien genetiikka"*, ja tämä arvio pätee useimpiin muihin dys-alkuisiin oppimisvaikeuksiin. Oppimisen häiriöt voivat johtua myös taitojen kognitiivisen kehityksen vaikeuksista, kuten fonologisen käsittelyn, työmuistin, nopean nimeämisen, sekvensoinnin ja perustaitojen automaattisuuden, yhdistelmästä. Oppimisvaikeus on erilainen tapa oppia, hahmottaa ja prosessoida tietoa, koska tiedon käsittelyn aivotoinnot ovat erilaisia.

Oppimisvaikeudet voivat vaikuttaa puhumisen, lukemisen, kirjoittamisen, matemaattisen suorittamisen ja motoristen tehtävien suunnittelun tai koordinoinnin kognitiiviseen kehitykseen. Niitä ei ole helppo tunnistaa, mutta mitä varhemmin se onnistuu, sitä paremmin niitä voidaan hallita oman toiminnan ohjauksella. Jokainen oppii yksilöllisesti, ja oppimisvaikeudet ilmenevät joko tiettyinä pulmana tai useamman vaikeuden yhdistelmänä.

Oppimisvaikeudet ovat pysyviä ja ne vaikuttavat negatiivisesti oppimisprosessiin, ja siksi ne häiritsevät tiedon omaksumista. Niillä on neurobiologinen syy, joka liittyy aivojen tietojen käsittelyyn ja tiedon vastaanottamiseen, yhdistelemiseen, muistissa säilyttämiseen ja ilmaisemiseen. Tämän prosessin osat yhdistyvät erottamattomasti toisiinsa, joten koko oppimisen prosessi vaikeutuu ja hidastuu, kun jossakin niistä on ongelmia.

EUROOPAN DYSLEKSIAYHDISTYKSEN ARVION MUKAAN:

Data 1

50 prosentilla dyslektikoista on myös dyspraksia.

Data 2

85 prosentilla henkilöistä, joilla on dysfasia, on myös dysleksia.

Data 3

40 prosentilla henkilöistä, joilla on dyspraksia, on myös ADHD tai ADD.

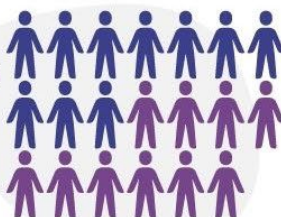

Data 4

20 prosentilla dyslektikoista on ADHD tai ADD.

Data 5

50 prosentilla hyperaktiivisista lapsista on dysleksia.

kuvio 2. Euroopan dysleksiayhdistyksen arvio oppimisvaikeuksien valisistä yhteyksistä.

Oppimisvaikeudet voidaan esittää erillisinä, mutta ne voivat myös usein olla yhtäaikaista muiden oppimishäiriöiden, ADHD:n ja autismitietämättömyyden kanssa (kuva edellisellä sivulla).

On erittäin tärkeää lisätä tietoisuutta erityisen tuen tarpeesta oppimisessa, koska oppimisvaikeudet eivät määrittele yksilöä, vaan ne ovat yksilön ominaisuuksia muiden joukossa. Oppimisvaikeudet eivät liity yksilön älykkyyssosamäärään (ÄO). Oppimisessaan erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat ovat usein yhtä älykkäitä kuin muut samanikäiset, ja joillakin on korkea älykkyyssosamäärä. Mitä aikaisemmin oppimishäiriöt diagnosoidaan, sitä helpompi on löytää korjaavia toimenpiteitä ja interventioita, jotta ihmiset voivat niistä huolimatta menestyä korkeakoulussa ja myöhemmin työelämässä. Vaikka vaikeudet diagnosoitaisiin myöhemmin, ne eivät ole menestyksen este. Silti tuen tarve opiskelussa tuo omat haasteensa. Oppimisvaikeudet voivat myös tuoda mukanaan mielenterveysongelmia ja riittämättömyyden tunteita. Riittävä tuki kuitenkin todennäköisesti auttaa oppijaa välttämään

- kyvyttömyyden ja riittämättömyyden tunteita sekä huonoa itsetuntoa
- sopeutumattomuuden ja syrjäytymisen aiheuttamia vaikeuksia
- motivaation laskua ja pessimismiä koulutusta kohtaan.

Tietoisuus oppimisvaikeuksista vaihtelee

Tämän käsikirjan kirjoittajat edustavat useita Euroopan maita. Yleinen tietoisuus oppimisvaikeuksista, niiden tunnistamisesta ja erityistuesta, vaihtelee maittain. Esimerkiksi Ranskassa on vahva pitkään toimineiden yhdistysten verkosto, kun taas joissakin muissa EU-maissa erityisen tuen tarve on tunnustettu lailla vasta äskettäin. Näin on esimerkiksi Romaniassa. Lisäksi niukka tutkimustieto ja hajanainen informaatio aikuisten oppimisvaikeuksista tekee tietoisuuden lisäämisestä monimutkaista.

Suomessa eri kouluasteiden opettajien erityispedagoginen pätevyys luo pohjan varhaiselle puuttumiselle. Korkeakoulussa erityisopettajan toimi ei kuitenkaan ole lakisääteinen, vaan korkeakoulun oma valinta. Useissa korkeakouluissa kuitenkin työskentelee osaavia erityispedagogiikan opettajia.

Tietoisuuden lisäämiseksi ensimmäinen askel on ymmärtää, millaisia erityisen tuen tarpeet ovat ja miten niitä tuodaan näkyviin. On myös tärkeää murtaa myyttejä ja ennakkokäsityksiä, jotka oppimisvaikeuksista perusteetta leviävät. Seuraavassa grafiikassa kumotaan joitain oppimisvaikeuksiin liittyviä stereotyyppioita.

STEREOTYPIOITA OPPIMISVAIKEUKSISTA

**JOS ON OPPIMISVAIKEUKSIA,
EI VOI OLLA ÄLYKÄS**

VÄÄRIN!

Oppimisvaikeuksilla ei ole mitään tekemistä älykkyyden kanssa.

**OPPIMISVAIKEUS ON MERKKI
LAISKUudesta
VÄÄRIN!**

Erilaiset oppimisvaikeudet saattavat vaikuttaa niin, että opiskelijan on tehtävä tuplasti töitä.

**OPPIMISVAIKEUS TEKEE
EPÄSOSIAALISEKSI**

VÄÄRIN!

Oppimisvaikeus ei vaikuta ystävyys-suhteisiin. Jos vaikeuksia ei diagnosoida eikä opiskelija siksi saa tarvitsemaansa tukea, ne saattavat kuitenkin aiheuttaa häpeän ja alemmuuden tunteita. Se taas voi johtaa eristäytymiseen ja syrjäytymiseen.

**OPPIMISVAIKEUKSISTA VOI
PARANTUA
VÄÄRIN!**

Oppimisvaikeuksista ei voi parantua. Jos niihin saa tarvitsemaansa tukea, oppimisvaikeuksista huolimatta voi pärjätä hyvin elämässä, opinnoissa ja työssä.

**OPPIMISVAIKEUDET OVAT
MENESTYKSEN ESTE**

VÄÄRIN!

Oppimisvaikeus on vain yksi ominaisuus, ei yksilön koko kuva.

**LUKIHÄIRIÖ = EI OSAA
LUKEA**

VÄÄRIN!

Lukihäiriö ilmenee useimmiten lukemisen ongelmina. Nämä vaikeudet eivät kuitenkaan tarkoita samaa kuin lukutaidottomuus.

Kuvio 3. Usein toistuvia virheellisiä käsityksiä oppimisvaikeuksista. Lähde: Moocdys project <https://www.thecn.com/7480567>

Oppimisvaikeuksien ominaispiirteitä

Lukivaikeus-nimitys on paljonpuhuva: lukemisen ja kirjoittamisen vaikeudet voivat ilmetä monin tavoin. Tämän häiriön keskeisenä piirteenä pidetään vaikeutta hahmottaa ja käsitellä äänneisiin liittyvää tietoa, mikä taas vaikeuttaa näiden yhdistämistä. Tämän seurauksena lukeminen hidastuu ja vaatii paljon ponnistelua. Lukivaikeuden ensimmäiset piirteet voivat tulla esiin jo vauvoilla äänten erottelun epätarkkuutena. Lukivaikeuden seurauksena lukemisesta saattaa tulla epämiellyttävää ja siksi sitä voidaan vältellä. Tämä taas saattaa haitata sanavaraston ja tietojen kerryttämistä. (Lukivaikeus 2022.)

Dysgrafia: Dysgrafia aiheuttaa vaikeuksia oikeinkirjoitukseen, kieliopillisten rakenteiden ja välimerkkien käyttöön ja käsin kirjoittamiseen. Tekstin tuottaminen voi olla vaikeaa. Dysgrafiasta kärsivien ihmisten on usein vaikea kirjata ideoitaan paperille. On tavallista, että lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeudet kulkevat käsi kädessä, ja henkilöllä voi olla myös muita oppimiseen liittyviä haasteita. Lukiessa ja kirjoittaessa sanan loppu tai lyhyt sana saattaa jäädä pois.

Dyspraksia: Dyspraksia vaikuttaa motoriseen kehitykseen; se aiheuttaa sensorimotorisen koordinaation ja avaruudellisen hahmottamisen toimintojen vaikeuksia. Se voi vaikuttaa geometrian, käden taitojen ja liikunnan oppimiseen. Se voi myös johtaa heikkoihin organisointitaitoihin, hitauteen ja voimakkaaseen uupumukseen, kun tehtävä vaatii pitkäjänteistä työskentelyä. Liikkumista voivat vaikeuttaa myös haasteet tilan hahmottamisessa. Dyspraksiasta kärsivällä henkilöllä on aistisäätelyn ja hermolihasjärjestelmän toimintatapojen sekä tilan, etäisyyksien ja muotojen hahmottamiseen liittyviä ongelmia. Oikea ja vasen saattavat sekaantua.

Dysfasia: Dysfasia eli kehityksellinen kielihäiriö vaikuttaa puhutun kielen kehitykseen, fonologiaan ja kielellisen viestin vastaanottamiseen. Dysfasiasta kärsivillä ihmisillä on vaikeuksia välittää tietoa, koska muiden on usein vaikea ymmärtää, mitä he sanovat. Pitkien sanojen ymmärtäminen ja ääntäminen voi olla hankalaa. Vaikeuksia voi olla lukemisen, kirjoittamisen ja vieraiden kielen tehtävissä. Monimutkaisten ohjeiden ja uusien käsitteiden ymmärtäminen voi olla vaikeaa.

Dyskalkulia: Dyskalkulia vaikuttaa kykyyn oppia numeroita ja matemaattisia käsitteitä, ymmärtää symboleja ja toimintoja. Se aiheuttaa vaikeuksia hahmottaa numeroita, muistaa ja ymmärtää mittalukuja ja -suhteita. Tämä heijastuu yleisiin vaikeuksiin ongelmanratkaisutaidoissa. Esimerkiksi bussin numero 97 voi hahmottua 79, puhelinnumeroiden ja katuosoitteiden käsittäminen oikein voi aiheuttaa hankaluuksia. Yhteen- ja vähennyslaskuissa lukujen oikea järjestys voi vaihtua. Matematiikan kaavat ja kertotaulu eivät automatisoidu.

Opiskelijan erityisen tuen tarpeita pähkinänkuoressa:

Kuvio 4. Tuen tarpeen osa-alueita.

Suomalaisen jäsentelyn mukaan tuen tarpeet voidaan jakaa kolmelle tasolle: yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen (kuvio 5 seuraavalla sivulla). Suomessa perusopetuslaki (628/1998) määrittelee, että kaikkien oppilaiden on saatava riittävää tukea

oppimiseensa ja että tukea on annettava välittömästi, kun sen tarve ilmenee. Korkeasteella laki ei velvoita tukea järjestämään, mutta samaa mallia sovelletaan kuitenkin eri koulutusasteilla.

Kuvio 5. Tuen tasot.

Lukemista voi helpottaa näillä keinoilla:

- Fontti: käytä pääteviivattomia fontteja, esimerkiksi Arial tai Verdana. Voit myös ladata erityisen Open dyslexic -fontin.
- Koko: 12–14 pistettä.
- Riviväli: käytä riviväliä 1,5–2.
- Tasaa teksti vasemmalle.
- Vältä pitkiä rivejä ja jaa teksti palstoihin.
- Jaa teksti lyhyiksi kappaleiksi otsikoineen ja alaotsikoineen.
- Käytä korostukseen lihavoitua, älä kursiiivia tai alleviivausta.
- Tärkeät tekstin osat voi kehystää.
- Älä tulosta valkoiselle paperille: on helpompaa lukea, kun tekstin pohja on vaaleanharmaa, beige tms.
- Älä tulosta kiiltävälle paperille häikäisyn välttämiseksi.
- Älä tulosta liian ohuelle paperille, jotta teksti ei näy paperin läpi.

Aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriön määrittelyä

Aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö (ADHD) on hermoston kehityshäiriö, joka tyypillisesti ilmenee joukkona oireita. Tästä syystä se on enemmänkin oireyhtymä kuin sairaus. ADHD ei tartu! Tarkkaavaisuuden vajeeseen voi liittyä hyperaktiivisuutta, mutta näin ei aina ole. Oireyhtymän näkyvin ja häiritsevin oire on ylivirittyneisyys tai ylivilkkaus, ja siihen yleensä liittyy impulsiivisuutta ja tarkkaamattomuutta. Termistä ADHD on tullut kattotermi, joka sisältää sen, mitä kutsutaan ADD:ksi. ADHD on pysyvä tila, mutta aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriöstä aiheutuvia haasteita voi kuitenkin oppia käsittelemään, kun tuntee siihen sopivia vaihtoehtoisia oppimismenetelmiä ja tukitoimia.

Poikien ADHD näyttää olevan suhteellisesti yleisempää kuin tyttöjen. Suhdeluvut vaihtelevat välillä 1:3–1:13. Tämä ero saattaa selittyä sillä, että juuri poikien koetaan usein käyttäytyvän usein häiritsevästi ja impulsiivisesti koulussa. Tytöt sitä vastoin osoittavat usein välinpitämättömyyttä, mutta eivät ole yliaktiivisia. Tytöt voivat kuitenkin myös alkaa käyttäytyä häiritsevästi myöhemmin kuin pojat, mikä voi vinouttaa käsityksiä ADHD:n sukupuolisidonnaisesta esiintymisestä.

ADHD aiheuttaa opiskelijoille vaikeuksia oppimisympäristössä, koska juuri siellä heiltä vaaditaan tarkkaavaisuutta ja keskittymistä. Seurauksena voi nopeasti syntyä useita ongelmia:

- vaikeuksia huomion ylläpitämisessä
- vaikeuksia erotella olennaisia tietoja epäolennaisista
- työmuistin ongelmia visuaalisen tiedon käsittelyssä
- vaikeuksia huomion jakamisessa ja monien samanaikaisten asioiden tekemisessä
- vaikeuksia noudattaa ohjeita valikoivan huomion vuoksi
- unohtelusta johtuvia omien tehtävien järjestelyn vaikeuksia
- vaikeuksia tunnistaa liikkumiseen sopivat hetket, mikä häiritsee muita
- impulsiivisuuteen liittyviä haasteita, kuten vaikeuksia hallita omaa käyttäytymistään, kommentoida sopimattomasti ja vastata muiden sijasta.

ADHD aiheuttaa siis impulsiivisuushaasteita, joiden vuoksi opiskelija tarvitsee usein välitöntä palautetta. Näistä haasteista voi myös tulla merkittävä este sosiaaliselle vuorovaikutukselle muiden kanssa.

On tärkeää muistaa, että oireet ja niiden voimakkuus vaihtelevat yksilöllisesti. Siksi kokemus tästä häiriöstä on jokaiselle erilainen.

Toimivia strategioita, kun opiskelijalla on ADHD- oireita

Opetustilanteissa ensisijainen strategia (ADHD-)opiskelijoiden tukemiseksi on rajoittaa häiriötekijöitä. Esimerkiksi opetusmateriaaleissa kannattaa välttää täyteen ahdettuja dokumentteja ja esityksiä sekä jättää materiaalista pois tietoa, joka ei ole olennaista. Oppimistiloissa nämä opiskelijat taas hyötyvät istumisesta ensimmäisessä rivissä kaukana ovista, joiden liepeillä voi olla liikettä ja levottomuutta. Opiskelijoiden voi myös olla hyvä kokeilla erilaisia paikkoja, kunnes he löytävät mieleisensä.

Hyperaktiivisen käytöksen tasapainottamiseksi opettajan on olennaista varioida tuntityöskentelyn tapaa ja rakentaa opetustilanteet vaihtelevan materiaalin varaan. Esimerkiksi visuaalisten materiaalien ja videoiden käyttö osallistaa kaikki opiskelijat, koska sen avulla he voivat hyödyntää erilaisia kanavia omaan oppimiseensa.

Tuntien ja toimintojen selkeä aikatauluttaminen ja opetustilanteen kulun kuvaileminen ennakkoon auttavat tukea tarvitsevia opiskelijoita hallitsemaan impulsiivisuutta ja jäsentämään omaa työskentelyään. On myös tärkeää tiedottaa mahdollisista muutoksista, jotta opiskelijat voivat kokea hallitsevansa tilannetta.

Säännöllinen palaute myös erittäin hyödyllistä, mutta ei aina mahdollista suurissa opiskelijaryhmissä. Silloin itsearviointikyvyn vahvistaminen ja siihen oikeiden työkalujen tarjoaminen voi olla hyvä vaihtoehto.

Teknisiä apuvälineitä keskittymis- ja oppimisvaikeuksiin

Lukeminen:

- Tekstin yhteenvetotyökalut
- Automaattiset avainsanan korostustyökalut
- Syventävä lukuohjelma
- Office 365-ohjelmiston työkalut

Kirjoittaminen:

- Oikolukutyökalut
- Verkkosanakirjat, kuten Glosbe
- Puheesta tekstiksi- ja tekstistä puheeksi -sovellukset

Matematiikka:

- Geometriatyökalut, kuten Geogebra, niille, joilla on hienomotorisia ongelmia
- Ohjelmat, jotka auttavat kirjoittamaan kaavoja nopeammin, kuten Mathtype

Ajanhallinta ja organisointi:

- Virtuaalinen kalenteri ja ajastimet
- Miellekartat (esim. Mindmeister)
- Älykkäät tai yhdistetyt kynät, jotka tallentavat manuaalisesti tehdyt muistiinpanot pilveen

Muuta:

- Musiikin kuunteleminen opiskelun aikana voi auttaa joitain opiskelijoita estämään muut äänet ja keskittymään
- White noise -laitteet voivat olla hyödyksi joillekin
- Mindfulness- ja meditaatiosovellukset

Autismikirjon häiriö

Autismikirjon häiriö (ASD) vaikuttaa kykyyn kommunikoida ja toimia tehokkaasti sosiaalisissa tilanteissa. Siihen liittyy yleensä kiinnostuksen kohteiden rajoittuneisuutta mutta toisaalta myös erityisiä vahvuuksia.

Tällainen häiriö on yleisempi kuin luullaan; esimerkiksi Iso-Britanniassa arvioidaan, että yksi sadasta on autismin kirjolla (National Autistic Society). Lisäksi miehiä diagnosoidaan useammin autisteiksi kuin naisia, vaikka tilanne onkin muuttumassa.

Iso-Britannian kansallisen autismityhdistyksen mukaan autismikirjon häiriön diagnosoinnissa on joitakin keskeisiä piirteitä: *"Varhaisesta lapsuudesta lähtien jatkuvia vaikeuksia tai eroja sosiaalisessa kommunikaatiossa ja vuorovaikutuksessa sekä rajoittuneita ja toistuvia käyttäytymismalleja, toimintoja tai kiinnostuksen kohteita siinä määrin, että tämä vaikuttaa kielteisesti jokapäiväiseen elämään."* Diagnoosin saavuttamiseksi tarvitaan kuitenkin moniammatillinen asiantuntijatiimi, koska kyseessä on monimutkainen diagnoosi ja koska se vaihtelee voimakkaasti yksilöstä toiseen.

Autismikirjon häiriö voi ilmentyä erinomaisena keskittymiskykenä ja määrätietoisuutena. Kirjolla olevat opiskelijat saattavat myös kiinnittää erityistä huomiota yksityiskohtiin, ja heillä voi olla tavallista kehittyneempi kyky tunnistaa kuvioita. Toisaalta he voivat usein kohdata haasteita, kuten yliherkkyyttä valoille, äänille ja mauille. Vaikeuksia ilmenee myös sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, kuten keskustelun ylläpitämisessä tai sanattoman viestinnän ymmärtämisessä. Oireyhtymän vaikutukset voivat usein näkyä koordinoimattomana liikkeenä, kömpelytenä, ahdistuksena ja masennuksena. Kirjolla olevien ihmisten on lisäksi usein haastavaa ymmärtää ilmeitä, vitsejä ja sarkasmia, erilaisia äänensävyjä ja abstrakteja käsitteitä. Näistä syistä vuorovaikutus muiden saman ikäisten kanssa voi estyä esimerkiksi korkeakouluympäristössä.

Ihmiset, joilla on autismikirjon häiriö, pitävät usein päivittäistä rutiinia mieluisampana kuin vaihtelevaa rytmiä. Rutiinit tuovat ennustettavuutta, jonka avulla heidän on helpompaa navigoida maailmassa. Tästä syystä *"he saattavat haluta matkustaa aina samalla tavalla kouluun tai töihin ja takaisin tai syödä täsmälleen samaa ruokaa aamiaiseksi"* (National Autistic Society).

Autismin kirjolla olevien ihmisten tukemisessa on tärkeää, että heille tarjottavat tiedot pitävät paikkansa ja että ne esitetään johdonmukaisesti: aikataulusta kiinni pitäminen, jatkuvan palautteen antaminen ja ympäristön pysyvyys ja häiriöttömyys ovat tärkeitä näkökohtia, jotka on otettava huomioon näiden opiskelijoiden oppimisympäristössä. Selkeä ja selvä ilmaisu ja ohjeet sekä suorapuheisuus ovat myös tehokkaita toimintatapoja heidän kanssaan.

Vinkkejä opettajalle

Seuraavassa on kolme testiä, joista kaksi ensimmäistä on suppeita lukihäiriötestejä ja kolmas laajempi kysely oppimisen ja mielenterveyden ongelmista. Opiskelija voi tehdä ne itsenäisesti ennen ohjauskeskustelua tai ohjauksen aikana. Tuloksen saa välittömästi. Kiireetön keskustelu testituloksesta opiskelijan kanssa on tärkeää, jotta voidaan pohtia opiskelijalle sopivia oppimismenetelmiä tai ohjata hänet asiantuntijan luo.

Suuntaa-antava lukitesti: Oletko hidas lukija? 22 kysymystä lukemisen, kirjoittamisen, matematiikan ja hahmottamisen alueilta.

Testi on maksuton eikä siihen tarvitse kirjautua. Tulokset eivät tallennu. Testi ei ole virallinen lukitesti, vaan sen avulla voi selvittää alustavasti lukihäiriön mahdollisuutta.

Jos testituloksella on aiheita epäillä luki- tai oppimisvaikeutta, on hyvä ottaa yhteys oppilaitoksen erityisopettajaan tai psykologiin (Celia ja Kuntoutussäätiö).

[Testisivu - Lukihäiriö \(lukihairio.fi\)](#)

Suuntaa-antava lukitesti: Epäiletkö lukihäiriötä? 46 kysymystä lukemisen, kirjoittaminen, matematiikan ja hahmottamisen alueilta. Testi on epämuodollinen ja se on helppo tehdä.

Testi on maksuton eikä siihen tarvitse kirjautua. Tulokset eivät tallennu. Testi ei ole virallinen lukitesti, vaan sen avulla voi selvittää alustavasti lukihäiriön mahdollisuutta. (Qumos 2022.)

Jos testituloksella on aiheita epäillä luki- tai oppimisvaikeutta, on hyvä ottaa yhteys oppilaitoksen erityisopettajaan tai psykologiin.

[Testaa - Lukihäiriö testi | Testimato](#)

E-KOMO on maksuton sähköinen versio KOMO-kyselystä, jolla kartoitetaan oppimisen ja mielenterveyden ongelmia. Siinä on 38 kysymystä. Kysely on ammattilaisen käyttöön tarkoitettu menetelmä, jota voi hyödyntää haastattelun ja keskustelun pohjana. Testin lopussa on lomake, jossa kysytään vastaajan perustietoja tilastointia varten. KOMO on lyhenne sanoista Kysely oppimisen ja mielenterveyden ongelmista. (Kuntoutussäätiö).

[E-KOMO \(kuntoutussaatiokomo.azurewebsites.net\)](http://kuntoutussaatiokomo.azurewebsites.net)

Yhteenveto

Erityiset oppimisvaikeudet sekä ADHD ja autismikirjon häiriö edellyttävät yleisiä, tehostettuja ja/tai erityisiä tukitoimia. Opetustilanteissa on tärkeää turvautua mahdollisimman paljon opettajan tarjoamaan **yleiseen tukeen**. Useimmiten tämä hyödyttää kaikkia opiskelijoita.

Myös tehostettuja ja erityisiä toimia voidaan tarvita, mutta yksilöllisesti. Näihin toimenpiteisiin ohjaa usein ammattilainen, joka on erikoistunut oppimisvaikeuksiin, ADHD:hen tai autismikirjon häiriöön vaikeustasosta riippuen. Yliopistossa tai korkeakoulussa tällaisia ammattilaisia ovat esimerkiksi kuraattorit, opintopsykologit, erityisopettajat ja uraohjaajat. Kun oppija saa tarpeidensa mukaista tukea, oppimisen vaikeudet eivät muodosta estettä opiskelijoille menestymiselle, koska ne eivät liity opiskelijan älykkyyteen.

Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden saatavilla on nykyään useita työkaluja, jotka voivat muun muassa nopeuttaa oppimista, auttaa ajan hallinnassa sekä vähentää tehtäviin ja kokeisiin liittyvää ahdistusta. Näitä työkaluja tarkastellaan tarkemmin edempänä tässä käsikirjassa sekä Universal Design for Learning -oppaissa.

MODUULI 2

OPPIMISVAIKEUDET JA KORKEA-ASTEEN OPINNOT

Korkeakouluopiskelijoiden erityisen tuen tarpeet tulevat usein ilmi tietojen käsittelyssä, muistiinpanojen tekemisessä, akateemisen tekstin jäsentelyssä ja kirjoittamisessa (British Dyslexia Association 2013). Koetut oppimisvaikeudet saattavat vaikuttaa opiskelijoiden itseluottamukseen sosiaalisissa tilanteissa, kuten heidän lukiessaan tai kirjoittaessaan muiden nähden. Opetushenkilökunnan haasteena on tunnistaa erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden piilevät vaikeudet. (Riddell & Weedon 2016.)

Korkeakouluopiskelun odotukset on syytä sanoittaa

Yliopisto tai korkeakoulu voi olla opiskelijalle aikaisemmista opinahjoista poikkeava kokemus, koska siellä sovelletaan monelle uusilla, aiempia opintoja itsenäisempää otetta vaativia opetuksen ja oppimisen tapoja. Tämä voi aiheuttaa vaikeuksia opiskelijoille, jotka tarvitsevat erityistä tukea. Korkea-asteen ohjelmissa opiskeleminen vaatii opiskelijoilta itseohjautuvuutta ja päätöksiä siitä, mihin he suuntautuvat ja kuinka paljon aikaa he käyttävät oppimiseensa. Sanalla sanoen: vastuunottoa omasta oppimisestaan. Tämä taas tarkoittaa, että osa opiskelijoista tarvitsee tukea ja ohjausta onnistuakseen.

Vaikka opiskelijoilla olisi oppimisen vaikeuksia, heidän olisi tärkeää tiedostaa, että he ovat vastuussa omasta oppimisestaan. Heidän olisi myös hyödyllistä ymmärtää, että heidän on otettava aktiivinen ja itsenäinen rooli omassa oppimisessaan. Tähän he tarvitsevat motivaatiota, itsetuntemusta ja oman työskentelyn organisointitaitoja. Monet korkeakoulutuksessa yleisesti käytetyt termit, kuten 'kriittinen ajattelu' ja 'itsenäinen oppiminen', voivat tarkoittaa eri asioita eri ihmisille, eri tieteenaloille ja eri kulttuureissa. Siksi on tärkeää, että nämä käsitteet selitetään opiskelijoille, jotta he tietävät, mitä heiltä odotetaan yliopistojen ja korkeakoulujen koulutusohjelmissa tai kullakin tieteenalalla.

Miksi tarvitaan oppimisstrategioita?

Mitä korkeakoulussa sitten voidaan odottaa? Yliopistoissa ja korkeakouluissa luetaan monimutkaisia tekstejä, käsittekarttoja ja graafisia esityksiä, jotka on kirjoitettu tieteellisellä kielellä ja joihin opiskelijan on aluksi vaikea päästä kiinni. Kyky ymmärtää ja käyttää näissä teksteissä olevaa tietoa on kuitenkin välttämätöntä tehokkaan ja onnistuneen oppimisen ja näin myös opintojen suorittamisen kannalta. Joillakin opiskelijoilla onkin työkalupakissaan strategioita, joita he käyttävät eri yhteyksissä. On kuitenkin myös opiskelijoita, joilla on vaikeuksia läpäistä kursseja ja valmistautua kokeisiin tarkoituksenmukaisesti. He tarvitsevat tietoa opiskelustrategioista: tehokkaan lukemisen keinoista, muistiinpanojen tekemisestä ja erilaisista muististrategioista. Lisäksi on tärkeää löytää toimivia lähestymistapoja tekstien syventävään lukemiseen, tekstin pääajatusten ja niiden keskinäisten suhteiden tunnistamiseen sekä oman ymmärtämisen seurantaan. Tällaisten strategioiden tuella voi kehittyä itsenäiseksi lukijaksi missä tahansa kontekstissa sekä löytää mahdollisuuksia harjoitella lukemista omalle alalle tyypillisissä yhteyksissä, oppia ilmaisemaan näkemyksensä luettavasta sekä kartuttaa erikoissanastoa.

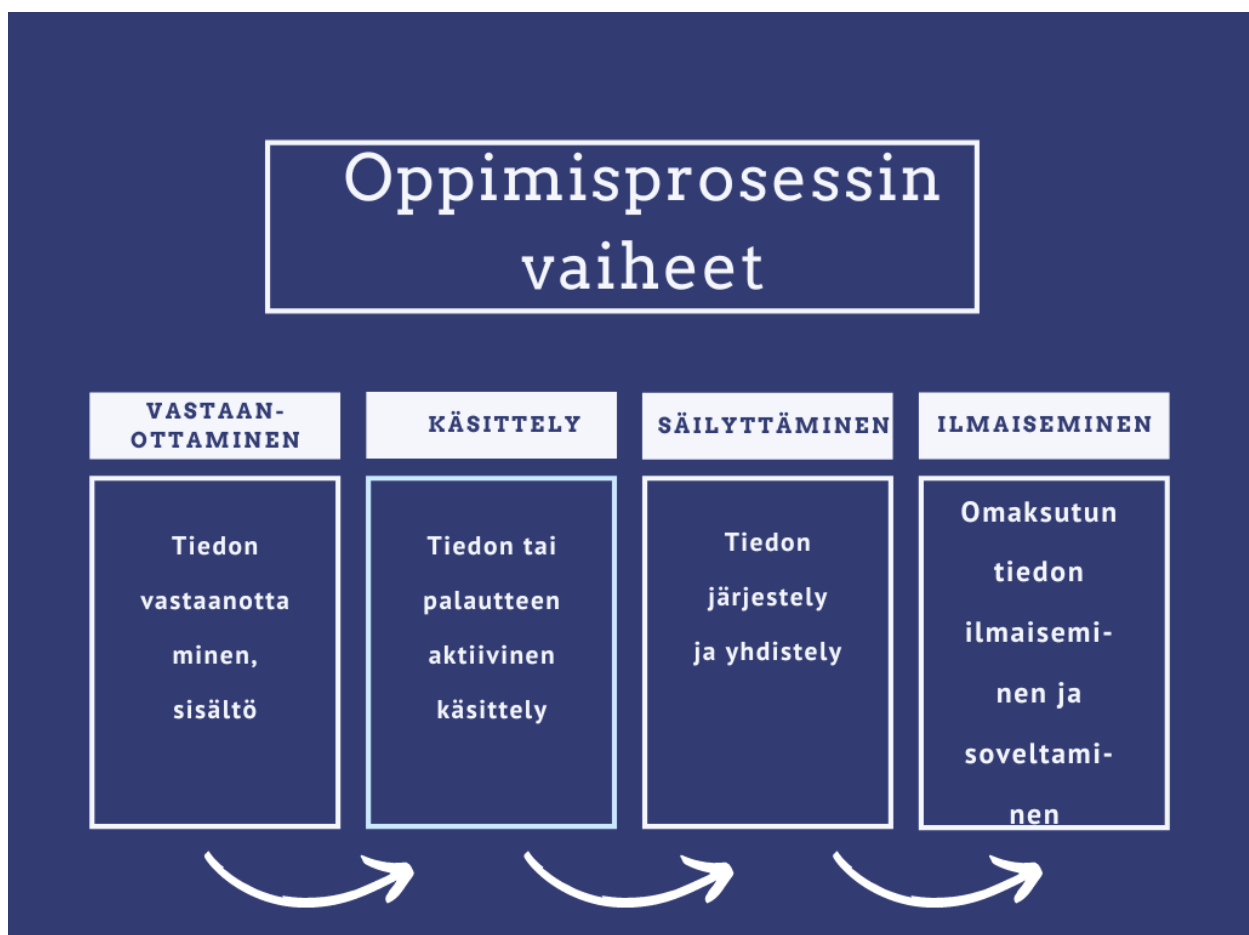
Oppimisstrategiat voidaan määritellä miksi tahansa menetelmäksi tai tekniikaksi, jolla helpotetaan oppimisprosessia, käytetään ja tulkitaan aktiivisesti opittua materiaalia. Oppimisen kontekstissa strategia voidaan parhaiten kuvata joustavaksi toimintasuunnitelmaksi, jossa hyödynnetään oppijan vahvuuksia ja näin tuetaan oppimisprosessia. Dunlosky (2013) tunnistaa ainakin kymmenen oppimistekniikkaa: **kehittelevä kyseleminen (vastaus miksi-kysymyksiin), omien selitysten laatiminen, yhteenveto tai synteesi, alleviivaukset ja muistisäännöt, avainsanat, tekstin esittäminen kuvina, tekstin kirjoittaminen uudelleen ja käytännön kokeilut.**

Tutkimukset vahvistavat oppimissuoritusten kohenevan pitkällä aikavälillä, jos oppimisstrategioita käytetään systemaattisesti. Neacsu (2015) esittää, että opiskelustrategioiden, -menetelmien ja -tekniikoiden johdonmukaisesti soveltaminen lisää muun muassa oppimismotivaatiota, itseluottamusta, kykyä omaksua tietoa ja lukunopeutta.

Oppiminen on prosessi

Oppiminen syntyy kognitiivisten prosessien kautta. Sitä ruokkivat muun muassa havainnot, erilaiset esittämisen tavat, ajattelu, muisti, mielikuvitus ja kieli. Oppimisprosessi voidaan jakaa neljään vaiheeseen (kuvio 6):

- I. Tieto, tiedon vastaanottaminen
- II. Käsittely: ymmärtäminen ja yhdisteleminen
- III. Tietojen sisäinen käsittely, organisointi ja muistissa pitäminen
- IV. Opitun tiedon ilmaiseminen

Kuvio 6. Oppimisprosessi.

"Oppiminen on jatkuvaa luopumista ja saavuttamista, tuottamista ja muokkausta, säilyttämistä ja pois rajaamista, jatkuvaa spiraalimaisesti syvenevää tiedollista kehitystä. Tämä prosessi perustuu henkisten ominaisuuksien sitoutumiseen ja kehittymiseen: luovuuteen ja itsenäisyyteen." (Lucu 2009, 15.)

Oppiminen prosessina vaatii oppijalta jatkuvaa ponnistelua, ja siksi opiskelijan sitoutuminen oppimisprosessiin on erittäin tärkeää. Ponnisteluun motivoi se, että oppii uutta itseä kiinnostavasta asiasta – se synnyttää uteliaisuutta ja innostaa oppimaan lisää. Opettajan tehtävänä onkin organisoida ja ohjata oppimista siten, että se osallistaa, sitouttaa ja määrittää opiskelijan aktiivista osallistumista.

Seuraavassa esitellään ensin keinoja opiskelijan ponnistelujen tueksi ja sen jälkeen esitellään lyhyesti suunnittelumalli, joka auttaa opettajaa osallistavan kokonaisuuden suunnittelussa.

Oppimisen haasteita ja tuen muotoja korkeakoulutuksessa

Meistä jokainen oppii eri tavalla, ja tämä tapa on yksilöllinen kuin sormenjälki (Hofer 2015). Oppimiseemme voivat vaikuttaa kieli, kulttuuri ja erilaiset elämäntilanteet. Jokaisen korkeakouluopiskelijan on löydettävä itselle parhaat tavat oppia ja työkalut oppimisen tueksi.

Opiskelijoiden erityisen tuen tarpeita korkea-asteen opetuksessa

HAASTEITA

- ✓ Muistiinpanojen tekeminen
- ✓ Heikot tiedonhakutaidot, hidas ja tehoton lukeminen
- ✓ Heikko luetun ymmärtäminen
- ✓ Vaikeuksia muistaa faktoja/kaavoja
- ✓ Numeroiden ja symbolien väärinkopiointi
- ✓ Huono organisointikyky: aikataulut, määrääjat ja tehtävien jäsentely

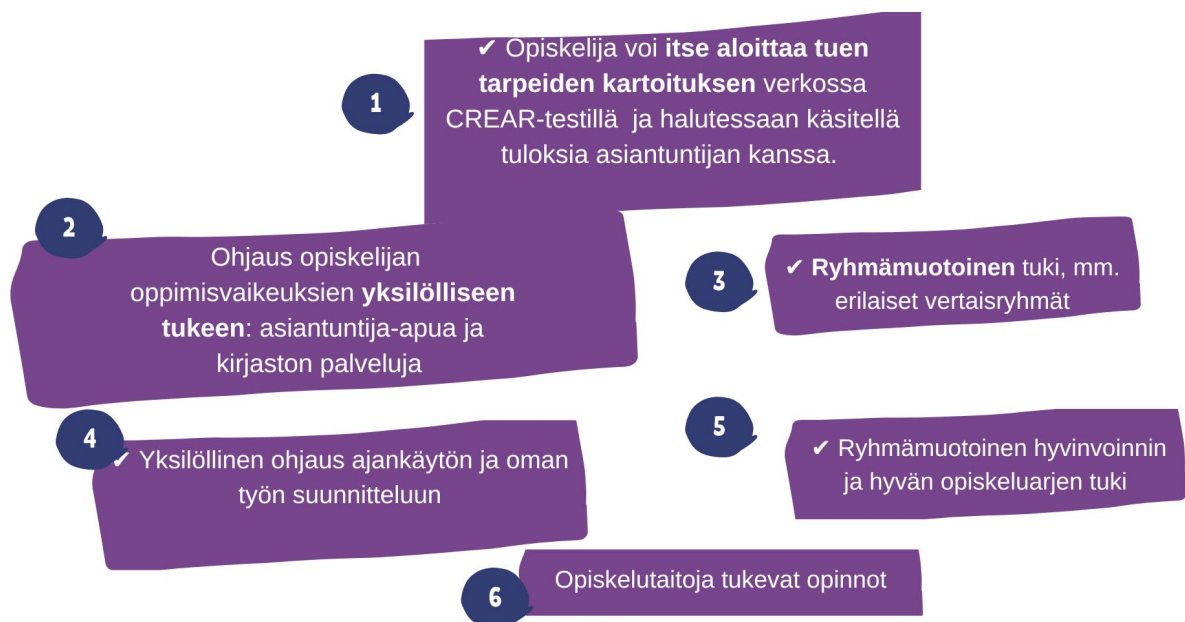
TUKITOIMIA

- ✓ Oppimisstrategiat opittavan sisällön ja opiskelijoiden vahvuuksien ja heikkouksien mukaisesti
- ✓ Kompensoivat strategiat, tekniikat ja työkalut lukemiseen, muistamiseen, tiedonhakuun ja muistiinpanojen tekemiseen
- ✓ Tiedonhaun ja lukustrategioiden ohjaus
- ✓ Muistitekniikoiden, ajanhallinnan ja muiden järjestelytaitojen ohjaus

Kuvio 7. Haasteita ja tukitoimia korkeakouluopinnoissa.

Erityisen tuen järjestäminen ei ole korkea-asteella lakisääteistä, joten yliopistot ja korkeakoulut voivat järjestää sitä eri tavoin. Tulevaisuudessa korkeakoulujen tulee mahdollistaa opiskelijoiden tasavertainen osallistuminen (Toom & Pyhältö 2020, 22). Korkeakoulujen arjessa osallisuus on esimerkiksi yhtäläisiä opiskelun mahdollisuuksia moninaisille opiskelijoille. Korkeakouluilla on tärkeä rooli parantaa heikommassa asemassa olevien ihmisten mahdollisuuksia ja kykyjä osallistua yhteiskuntaan (Maailmanpankki 2013).

Hyviä käytäntöjä korkeakouluopintojen saavutettavuudesta ja tasavertaisista opiskelun mahdollisuuksista on koottu esimerkiksi [OHO! –hankkeen loppuraporttiin](#). Seuraavassa kuviossa (kuvio 8) havainnollistetaan esimerkkejä tuen muodoista:

Kuvio 8. Esimerkki opiskelun tukipalveluista (Laurea-ammattikorkeakoulu).

Vinkkejä ja työkaluja sekä opettajille että opiskelijoille

Tutkimukset osoittavat, että opiskelijat, joilla on erityisiä oppimisvaikeuksia, oppivat parhaiten jäsentämällä ja pilkkomalla tietoa, linkittämällä tietoa aiemmin opittuun ja tehostamalla oppimista säännöllisesti kertaamalla. Myös eri aisteihin perustuvat opiskelutekniikat sekä heikkoa lyhytkestoista muistia tasapainottava ylioppiminen edistävät opiskeltavien sisältöjen omaksumista.

Korkea-asteen opetushenkilöstö voi edistää opiskelijoiden oppimista huomioimalla erityisen tuen tarpeet luennoissaan, tehtäviä antaessaan ja arvioidessaan (Hammond & Hecules 2015). Opettajien tulisi kannustaa opiskelijoita kertomaan mahdollisista oppimistarpeistaan sekä haasteista, joita he saattavat kohdata opintojaksojen aikana.

Seuraavassa esitellään käytännöllisiä vinkkejä ja työkaluja, joiden avulla opettajat voivat helpottaa ja edistää erilaisten oppijoiden oppimista. Lisäksi tarjolla on tekniikoita, jotka auttavat opiskelijaa hallitsemaan opintojen kokonaisuutta.

I. Muistamisen, organisoinnin ja ajanhallinnan vaikeudet

Vinkkejä ja työkaluja opettajille	Vinkkejä ja työkaluja opiskelijoille
<ul style="list-style-type: none"> • Esittele lukuvuoden alussa suunnitelma, jossa korostetaan tärkeitä tietoja ja päivämääriä. • Anna kaikki tärkeät tiedot kurssin vaatimuksista ja määräajoista selkeästi sekä kirjallisesti että suullisesti. • Aseta selkeitä, mitattavissa olevia oppimistavoitteita. • Älä anna monta ohjetta kerralla. • Jos tehtävään kuuluu tietyn järjestyksen noudattaminen, merkitse se selkeästi esimerkiksi seinälle tai erilliseen ohjeeseen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aseta realistisia tavoitteita ja pidä kirjaa tehtävistä esimerkiksi omassa muistikirjassasi tai sähköisessä kalenterissa. • Käytä värejä ja muistilappuja työn järjestämiseen ja priorisoimiseen. • Käytä apuvälineenä muistisääntöjä tai muita muistitekniikoita.

II. Lukemisen vaikeudet

Opettajille	Opiskelijoille
<ul style="list-style-type: none"> • Varaa lukemiseen lisäaikaa. Valikoi tekstin keskeiset osat etukäteen ja korosta tärkeitä kohtia, joita käsitellään luennon aikana. • Erottele keskeisimmät luettavat materiaalit oheislukemisista. • Esittele uusi terminologia ennen lukutehtäviä. • Keskustele lukemisesta tarkistaaksesi ymmärtämisen ja korostaaksesi keskeisiä kohtia. • Huomaa tekstien saavutettavuus: jäsentele teksti loogisesti, käytä riittävän suurta fonttia ja asettele teksti selkeästi. Suosi luetteloita, käytä yksinkertaisia sanoja, vältä ammattikieltä tai epätavallisia sanoja. • Jos käytät valkotaulua, käytä värejä erottaaksesi esityksesi eri osat ja termit. • Tuo materiaali saataville myös verkko-oppimislustalla. 	<ul style="list-style-type: none"> • Järjestä käsitteet aakkoselliseen muistikirjaan, jossa selitetään niiden merkitykset. • Käytä verkkosanakirjoja ja termipankkeja. • Käytä ajatuskarttoja, käsitekarttoja, visuaalisia kaavioita, vuokaavioita, värikoodeja jne. • Pyydä selvennystä ja kysy kysymyksiä, jos jokin on epäselvää.

III. Tekstin tuottaminen ja oikeinkirjoitus

Opettajille	Opiskelijoille
<ul style="list-style-type: none"> • Varaa riittävästi aikaa raporttien ja muiden tehtävien kirjoittamiseen. • Auta oppilaita tekemään yhteenveto tärkeimmistä käsiteltävistä kohdista käyttämällä miellekarttaa, käsitekarttaa, visuaalisia kaavioita tai vuokaaviota. • Näytä mallia ja esitele "malliraportti", jotta opiskelijalla on selkeä käsitys vaadittavasta tasosta ja sisällöstä sekä odotetusta muodosta. • Anna opiskelijoiden palauttaa raportteja värillisellä paperilla lukiystävällisellä fontilla. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tutustu lomakkeiden, raporttien ja tehtävien ulkoasuun ja mallipohjiin. • Tallenna ideoitasi esimerkiksi puhelimeen äänittämällä. • Käytä aakkosellista muistikirjaa, jossa on tärkeimmät käsitteet. Näin voit tarkistaa niiden oikeinkirjoituksen. • Käytä sähköisiä sovelluksia oikeinkirjoituksen tarkistamiseen ja muistiinpanojen kirjoittamiseen.

IV. Tentit ja tehtävät

Opettajille	Opiskelijoille
<ul style="list-style-type: none"> • Aseta välitavoitteet tehtävän eri vaiheille, jotta tukea tarvitsevat opiskelijat voivat organisoida aikansa tehokkaammin. Anna selkeät ohjeet tarkastusaikataulusta. • Vältä monimutkaista kieltä koekysymyksissä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Harjoittele vastaamaan koekysymyksiin tietyn aikarajan sisällä. • Käytä korostuskyniä tunnistaaksesi avainsanat kysymyksissä. • Käytä tarkistuslistoja varmistaaksesi, ettet unohda mitään ennen kokeen

<ul style="list-style-type: none"> • Erottele kysymykset koepaperilla selkeästi. • Suosi vaihtoehtoisia muotoja tehtävien palautuksessa. • Anna oppilaiden tallentaa vastauksensa puheena. • Älä arvioi oikeinkirjoitusta, kielioppia tai välimerkkien käyttöä, jotta opiskelija voi keskittyä sisältöön ja ideoihin. • Kiinnitä opiskelijan huomio esseen keskeisiin vaatimuksiin, kuten johdantoon, tärkeimpiin argumentteihin, perusteluihin ja näyttöön sekä johtopäätöksiin. • Anna riittävästi aikaa korjauksille. • Harjoittele opiskelijoiden kanssa stressinhallintatekniikoita, jotka auttavat opiskelijoita selviytymään koetilanteen aiheuttamasta stressistä. 	<p>lähettämistä. Etsi itsellesi tyypillisiä virheitä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tavoittele ymmärrettävää tekstiä, älä jumiudu oikeinkirjoituksen yksityiskohtiin.
---	---

Universal Design for Learning -lähestymistapa

Universal Design for Learning (jäljempänä UDL) tarkoittaa vapaasti suomennettuna pedagogista ajattelutapaa, jossa jo opetuksen suunnitteluvaiheessa huomioidaan kaikenlaiset oppijat ja varmistetaan jokaiselle oppimisen mahdollisuus kulttuuritaustasta, oppimishaasteista, elämäntilanteesta ja oppimistyylistä riippumatta. Tavoitteena on varmistaa kaikille yhdenvertaiset oppimismahdollisuudet. Tämä tavoite on linjassa myös suomalaisen lainsäädännön kanssa (Ammattikorkeakoululaki 932/2014; Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014). Suunnittelun avulla pyritään sisällöistä ja tavoitteista tinkimättä tarjoamaan joustavia oppimisen mahdollisuuksia ja oppimisympäristö, joka on saavutettavissa opiskelijoiden erilaisista kyvyistä ja vahvuuksista riippumatta.

UDL luo opetuksen suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin kehittämiseen puitteet, jotka perustuvat kolmeen peruserätykseen: sitoutumiseen, esittämiseen ja havainnollistamiseen

keinoihin sekä toiminnan ja osaamisen näyttämisen muotoihin¹ (Meyer, Rose & Gordon 2014). (Kuvio 9).

UNIVERSAL DESIGN FOR LEARNING

SITOUTUMINEN:

Universal design for learning tarjoaa erilaisia tapoja herättää opiskelijoiden kiinnostusta ja lisätä motivaatiota oppimiseen.

ESITTÄMINEN JA HAVANNOLLISTAMINEN:

Universal design for learning tuo opiskelijoiden saataville tietoa eri muodoissa ja eri kanavien kautta. Opiskelija voi valita niistä itselleen sopivimman.

TOIMINNAN JA OSAAMISEN NÄYTTÄMINEN:

Universal design for learning tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden valita eri ilmaisumuodoista näyttääkseen, mitä ovat oppineet.

Kuvio 9. Universal design for learning -menetelmän pääperiaatteet.

UDL muuttaa käsitystä opetuksen suunnittelusta, koska se korostaa opiskelijoiden ja heidän oppimistyyliensä monimuotoisuutta. Sen avulla voidaan rakentaa opetuksen suunnitelmia ja niiden toteutuksia joustavammiksi ja entistä paremmin kaikkien opiskelijoiden tarpeita vastaaviksi. UDL ohjaa käyttämään monia vaihtelevia tapoja

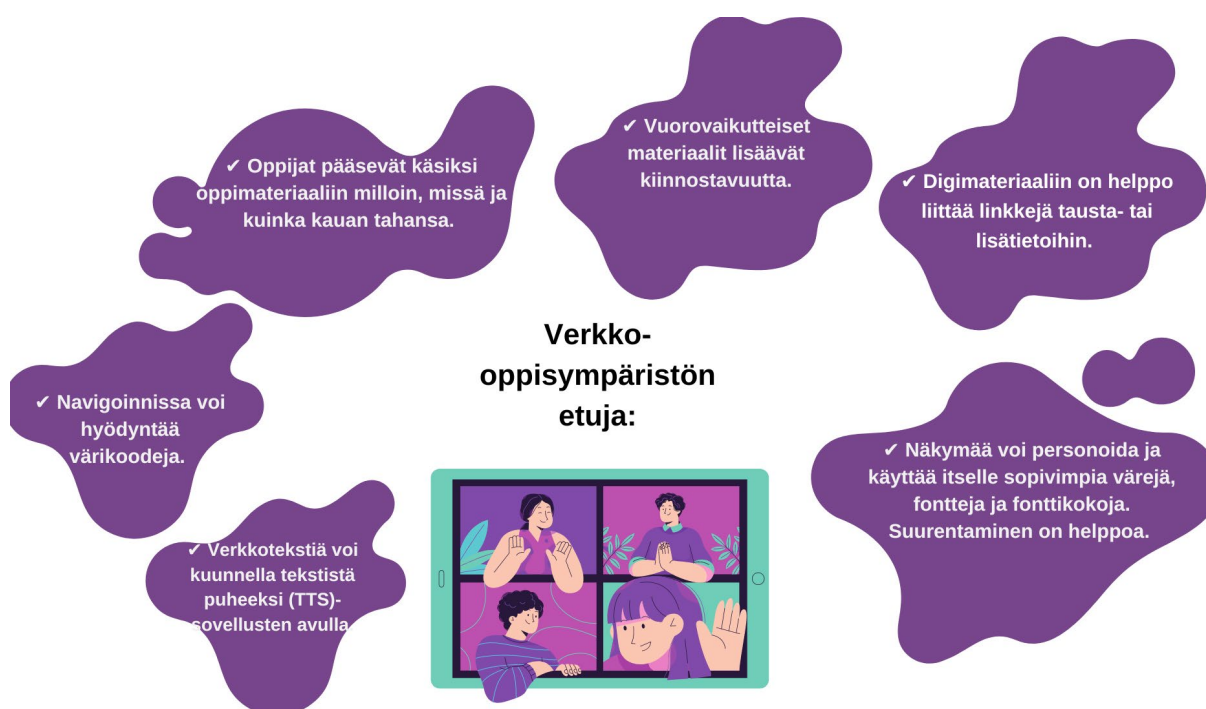
- esittää informaatiota opiskelijoille
- näyttää, millaista tietoa tai millaisia toimintatapoja on omaksunut
- sitouttaa opiskelijoita oppimiseen; huomioidaan heidän kiinnostuksensa kohteet, motivaationsa ja tehtävien monimutkaisuus (Kuvio 9).

UDL:n avulla oppimistavoitteista, koulutusmateriaaleista sekä tiedon siirtämisen ja esittämisen työkaluista rakentuu eheä kokonaisuus.

¹ Suomenkieliset termit peräisin Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisemasta materiaalista. <https://digipedaohjeet.hamk.fi/ohje/udl-periaatteita-erilaisten-opiskelijoiden-huomioimiseksi-hamkin-toimintaohjeiston-sisalla/>

UDL ja tuen tarjoaminen verkko-oppimisympäristössä

Verkko-oppimisympäristössä on luontevaa toteuttaa UDL:n periaatteita ja huomioida erilaiset opiskelijat hyödyntämällä moniaistisia strategioita (kuvio 10). Verkko-oppimisympäristöissä opettajan tulisi aktiivisesti seurata opiskelijoiden etenemistä ja kiinnittää erityistä huomiota niihin opiskelijoihin, joilla on vaikeuksia edetä verkkokurssilla tai hyödyntää verkkomateriaaleja. Opettajan olisi hyvä järjestää säännöllisiä tapaamisia erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden kanssa. Näissä tapaamisissa voidaan keskustella opintojakson teemoista tai opiskelijoiden kohtaamista haasteista. Opettajan tuki motivoi ja kannustaa opiskelijoita löytämään omat tapansa opiskella.

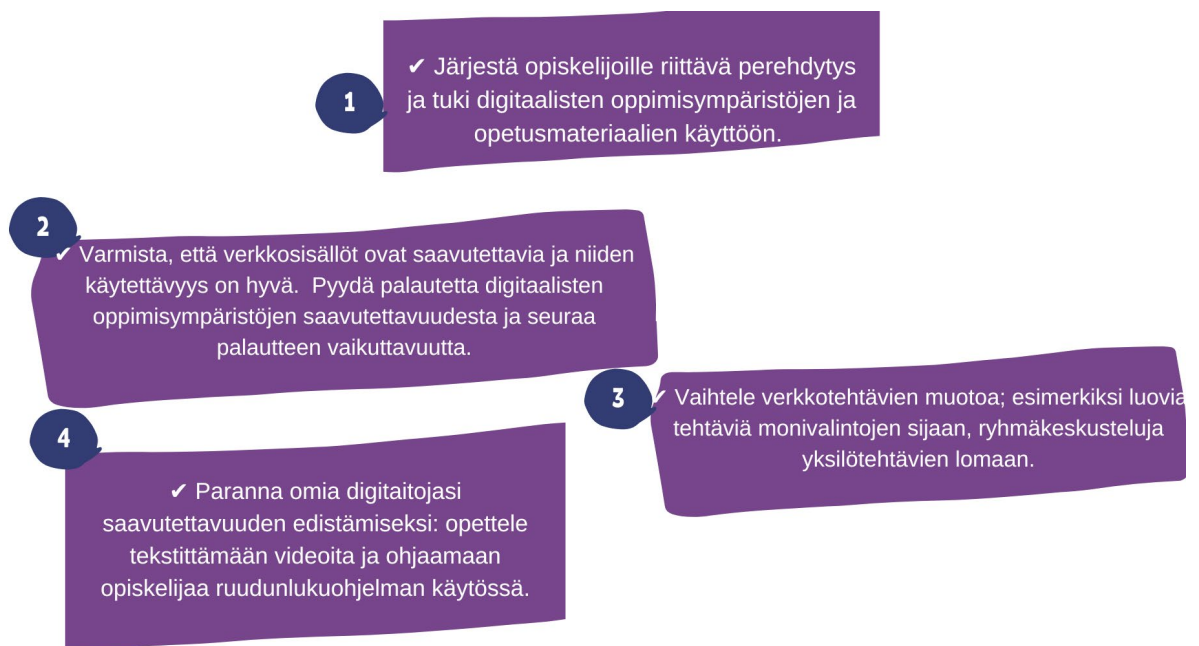
Kuvio 10. Verkko-oppimisympäristön etuja.

Valmisteltaessa kurssimateriaaleja verkko-oppimisympäristölle opettajien on otettava huomioon useita näkökulmia:

- Tekninen käytettävyys
 - Noudata visuaalisessa asussa yhtenäisyyden periaatetta: yhtenäinen värimaailma (suositellaan enintään kolmea väriä), yhtenäinen fonttien käyttö (esim. Arial), yhtenäiset hyperlinkkien värit, yhtenäinen tyyli jne.
 - Tarkista, että oppimisympäristölle ja materiaaleihin pääsee laitteesta riippumatta.

- Opinnon tavoitteet ja kuvaus
 - Kuvaa tavoitteet, aikataulu ja eteneminen selkeästi.
- Materiaalit
 - Huomioi ruudulta luettavien tekstien muotoilu: tekstin tulee olla lyhyttä tai vähintään kappaleisiin jaettu, koska pitkiä kappaleita on työlää lukea ruudulta. Sen sijaan on parempi käyttää lyhyitä kappaleita, tekstityksiä ja merkittyjä luetteloita.
 - Ei ole suositeltavaa käyttää alleviivauksia tekstissä; ne voidaan sekoittaa hyperlinkkeihin.
 - Havainnollista ja täydennä tekstiä graafisilla elementeillä.
 - Käytä monimediaisuutta tarkoituksenmukaisesti.
- Ohjaus ja palaute
 - Varmista, että opiskelija tietää, kuinka hän saa yhteyttä opettajaan.
 - Suunnittele kokonaisuus niin, että opiskelija voi saada palautetta sekä opettajalta että muilta opiskelijoilta.
- Yhteisöllinen työskentely
 - Luo opiskelijoille mahdollisuuksia vuorovaikutukseen ja toisiltaan oppimiseen.
- Oppimisen arviointi
 - Perehdytä opiskelija opinnon arviointitapoihin.
 - Käytä arvioinnissa monipuolisia menetelmiä.

Verko-opetusympäristöä ja digitaalisia oppimateriaaleja suunnitellessaan opettaja voi tukeutua seuraavaan neljän kohdan muistilistaan (kuvio mukailtu Saavutettavuuskriteeristöstä):

Kuvio 11. Neljän kohdan muistilista verkko-opetusympäristön ja digitaalisten oppimateriaalien suunnitteluun.

Perehdytä opiskelijat oppimisympäristöön ja oppimateriaaleihin, jotta he osaavat toimia ympäristössä itsenäisesti ja hyödyntää erilaisia materiaaleja. Perehdy myös itse digitaalisten resurssien käytettävyyteen. Hyödynnä monimuotoisia materiaaleja, kuten videoita, podcasteja, blogeja ja postereita. Anna opiskelijoille erityyppisiä tehtäviä, joissa erilaiset oppijat voivat käyttää omia vahvuuksiaan hyödykseen. Teetä kirjallisten tehtävien lisäksi tehtäviä, joissa opiskelijoiden on mahdollista käyttää luovuuttaan ja osoittaa osaamistaan muin tavoin. Kehitä jatkuvasti omia digitaitojasi. Esimerkiksi videoiden tekstittäminen parantaa videoluentojen saavutettavuutta, kun opiskelija voi samanaikaisesti kuunnella ja seurata tekstitystä. Voit myös auttaa opiskelijoita hyödyntämään erilaisia teknologisia apuvälineitä, kuten ruudunlukuohjelmaa tai tekstistä puheeksi -sovellusta.

MODUULI 3

PEDAGOGISIA TYÖKALUJA OSALLISTAMISEEN KORKEA-ASTEEN KOULUTUKSESSA

Osallistava pedagogiikka tarkoittaa lähestymistapaa, jossa tarjotaan moninaisia oppimisen tapoja erilaisille oppijoille - ja mahdollistetaan oppiminen ja opetukseen osallistuminen kaikenlaisille oppijoille (Sanger 2020).

Tämän moduulin tausta-ajatuksena toimii Universal Design for Learning (UDL), eli vapaasti suomennettuna kaikki opiskelijat huomioiva opetuksen suunnittelu. UDL: soveltaminen tuo joustavuutta ja monipuolisuutta niin opetukseen kuin oppimistehtäviin ja antaa näin erilaisille oppijoille yhtäläiset mahdollisuudet menestyä opinnoissaan.

Moduulin loppuosa sisältää työkaluja, esimerkkejä ja menetelmiä, joilla opettajat voivat toteuttaa osallistavaa pedagogiikkaa kaikkien hyödyksi. Työkalut ja menetelmät ovat universaaleja, ja niitä voidaan käyttää missä tahansa kontekstissa ja paikassa.

Osallistavan opetuksen suunnittelu on hyvä aloittaa seuraavista peruskysymyksistä:

Mitä? Mitä ollaan opiskelemassa, mitkä ovat oppimistavoitteet?

Miksi? Miksi aihe on tärkeä?

Kuka? Kenen pitäisi olla mukana, kenelle opetus on suunnattu?

Miten? Miten aihetta tulisi opiskella?

Missä? Millainen oppimisympäristö tukee aiheen opiskelua?

Milloin? Milloin aihetta tulisi opiskella?

Kaikki opiskelijat huomioiva opetuksen suunnittelu eli Universal Design for Learning

Moduulissa kaksi tutustuimme Universal Design for Learning (UDL) perusteisiin. Tässä moduulissa tarkastellaan UDL- mallia ja erityisesti pedagogisia työkaluja lähemmin. Perinteisessä opetuksessa opetus etenee yksittäisenä lineaarisena prosessina, jonka lisäksi yksittäisillä opiskelijoilla on mahdollisuus saada lisätukea oppimisvaikeuksien edellyttämällä tavalla (SLDInclusion). Opiskelijat, joilla on oppimisen haasteita, saattavat kokea kuormittavansa opettajaa ja opetustilanteita lisätuen tarpeillaan, eivätkä välttämättä siksi pyydä apua (Posey). Tämän seurauksena heidän oppimisensa saattaa kärsiä.

Yksittäisille opiskelijoille räätälöidyt muutokset ja ratkaisut vievät opettajan aikaa, eikä lopputulos välttämättä ole johdonmukainen kokonaisuus. Universal Design for Learning (UDL) tarjoaa ratkaisun: Sen sijaan, että räätälöitäisiin lisä- tai erityistukea yksittäisille opiskelijoille, Universal Design Learning (UDL) -lähestymistapa huomioi monimuotoiset oppimistarpeet ja -taidot. Opettaja voi suunnitella opetuksen ja pedagogiset ratkaisut kokonaisvaltaisemmin ja tehostaa näin kaikkien oppimista. Kehitetään siis pedagogisia ratkaisuja, jotka toimivat kaikille.

Universal Design for Learning (UDL) antaa kaikille opiskelijoille yhtäläiset mahdollisuudet menestyä tarjoamalla joustavuutta tavoissa päästä käsiksi oppimateriaaleihin sekä tapoihin osoittaa osaamistaan.

UDL perustuu kolmeen pääperiaatteeseen (Cast 2018):

1. Oppimiseen sitoutuminen (Engagement)

Yksilölliset materiaali-, työskentelytapa- sekä tehtävävalinnat tukevat henkilökohtaista kiinnostusta, oppimisprofiilia ja osaamista ja luovat näin perustan oppimiseen sitoutumiselle koko oppimisprosessin ajan. Oma sitoutuminen vahvistaa aivoissa affektiivisen verkon aktivoitumista – miksi oppia.

2. Opittavan aineksen esittäminen useammalla tavalla (Representation)

Esittämällä informaatio ja sisällöt useammalla tavalla, monikanavaisesti, varmistetaan opiskelijan pääsy opittavaan ainekseen. Tällöin aivoissa aktivoituu tunnistava verkosto – mitä oppia.

3. Monenlaiset toiminta- ja ilmaisutavat (Action and Expression)

Mahdollistamalla tehtävänannoissa eri tavoin strategisesti ja tavoitteellisesti suuntautuneille opiskelijoille vaihtoehtoja osaamisensa ilmaisemiseen aktivoidaan aivojen strateginen verkosto – kuinka oppia.

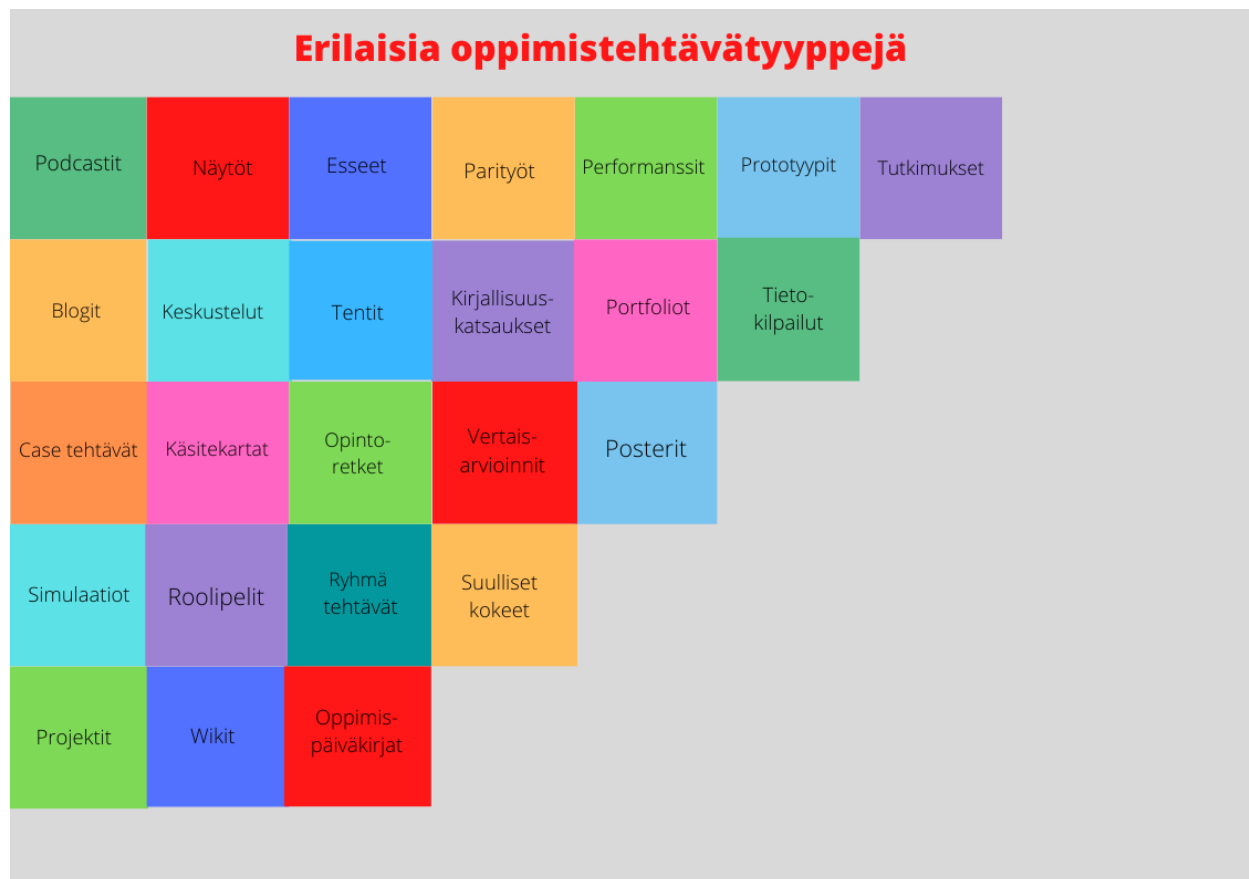
UDL lähti liikkeelle niiden opiskelijoiden tarpeista, joilla oli erilaisia oppimisen haasteita. Se soveltuu kuitenkin luontevasti myös kulttuurisesti monimuotoisiin ja kansainvälisiin oppimisympäristöihin. Useimmat työtavat, jotka hyödyttävät yhtä ryhmää tai oppijatyyppiä, hyödyttävät muitakin. Esimerkiksi luentojen täydentäminen visuaalisilla apuvälineillä auttaa paitsi kuulovammaisia myös niitä, joiden on vaikea saada selvää puhujan aksentista tai jotka eivät tunne sanastoa.

Kuvio 12. Kaikille soveltuvan opetuksen suunnitteluperiaatteita (UDL). Kuva mukailtu lähteestä CAST 2018. Universal Design of Learning Guidelines version 2.2.

Uusin tutkimus osoittaa, että kokonaisvaltaisen UDL-lähestymistavan käyttöön ottaminen ja useiden opetusmuotojen yhdistäminen parantaa kaikkien oppimista. Opettajien ei odoteta räätälöivän oppitunteja yksittäisen opiskelijan tai tietyn oppimistyylin mukaan, vaan tarjoavan

erilaisia oppimisen tapoja kaikille opiskelijoille. Opiskelijat saattavat uskoa oppivansa parhaiten kuuntelemalla tai käyttämällä visuaalisia apuvälineitä. Todisteet viittaavat kuitenkin siihen, että useimmilla opiskelijoilla ei ole yhtä "oppimistyyliä", vaan he itse asiassa oppivat parhaiten, kun he altistuvat erilaisille opetustyyliille ja esitystavoille. Kuviossa alla esitellään erilaisia oppimistehtävätyyppejä, joita voi käyttää inspiraationa kaikenlaiset oppijat huomioivan opetuksen suunnittelussa.

Kuvio 13. Erilaisia oppimistehtävätyyppejä.

Kaikki opiskelijat eivät hyödy samalla tavalla tietystä opetusstrategiasta; UDL:n avain onkin vaihtelu. Oppituntien monimuotoisuus eri opetustyyliä yhdistelemällä (esim. visuaalinen, kineettinen, auditiivinen) varmistaa, että oppiminen on kaikkien opiskelijoiden saavutettavissa (Lewis 2019). Taulukko 1 antaa esimerkkejä eri aistikanavien hyödyntämisestä opetuksessa.

Visuaalinen

- Hyödynnä oppimateriaaleja, joissa on runsaasti kuvia ja kaavioita.
- Sisällytä opetukseen visuaalisia elementtejä, kuten kuvia ja videoita.
- Opasta opiskelijoita jäsentämään ajatuksiaan miellekarttojen, kaavioiden tai kuvioiden avulla.
- Selitä keskeiset käsitteet kuvien ja kaavioiden avulla.
- Käytä erilaisia kirjasintyyliä tai värikoodeja keskeisten termien ja käsitteiden korostamiseen.
- Tarjoa visuaalisia oppimistehtäviä, joissa osaaminen osoitetaan visuaalisesti - tässä voi myös soveltaa luovia menetelmiä.

Auditiivinen/ääni

- Lue kohdat oppikirjoista ääneen tai pyydä oppilaita lukemaan ne yhteen ääneen.
- Toista keskeiset käsitteet niin usein kuin mahdollista.
- Hyödynnä opetuksessasi videoita ja podcasteja esimerkiksi kuvaamalla video-ohjeistuksen tai äänittämällä podcastin opintojakson keskeisistä käsitteistä ja sisällöistä.
- Selitä oppimistehtävät myös suullisesti opintojakson alussa.
- Teetä keskustelutehtäviä.
- Anna opiskelijoille mahdollisuus suorittaa tentti tilassa, jossa he voivat lukea tenttikysymykset ääneen.
- Tarjoa oppimistehtäviä, jossa tuotos voi olla esitelmä tai puhe.

Lukeminen/kirjoittaminen

- Valitse materiaaliksi kirjallisuutta, jossa on keskeiset käsitteet ja sisällöt on selitetty selkeästi ja joissa hyödynnetään luetteloita.
- Selitä kaaviot ja kuvat myös kirjoitetussa muodossa.
- Kannusta oppilaita kirjoittamaan muistiinpanoja oppituntien aikana.
- Lisää laskentataulukoihin ja testeihin kirjalliset selitykset.
- Jäsentele keskeiset käsitteet luokkiin ja luetteloihin.
- Sisällytä tentteihin sekä monivalinta- että esseekysymyksiä.

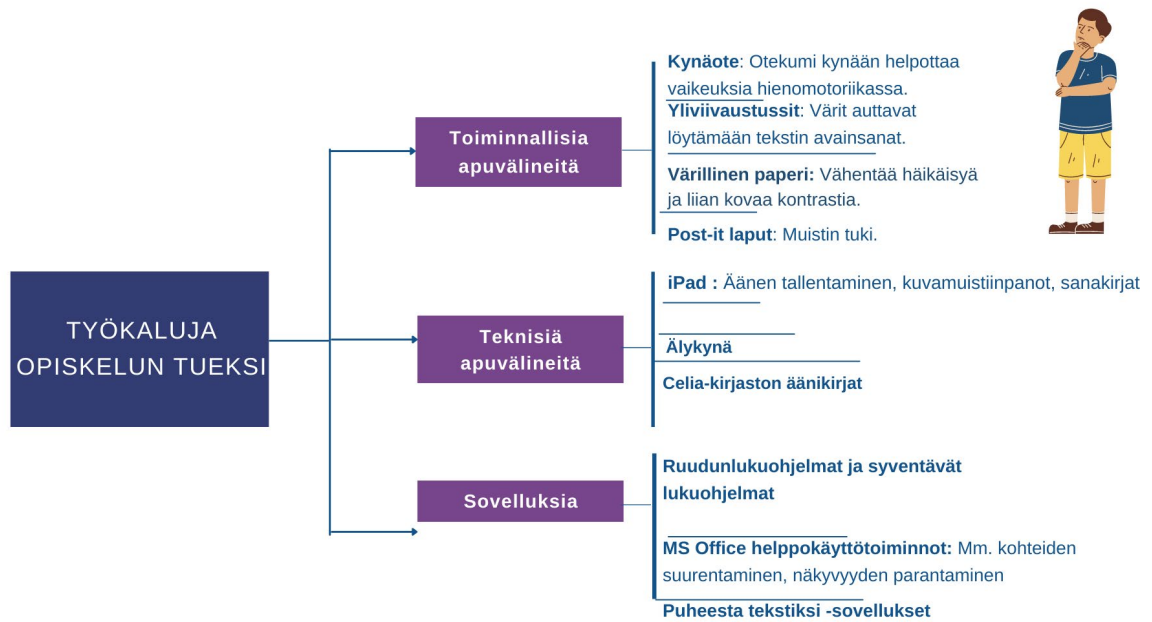
Kinesteettinen / tuntoaistiin perustuva

- Hyödynnä esineitä ja näytteitä keskeisten käsitteiden selittämisessä.
- Anna konkreettisia esimerkkejä.
- Suunnittele opintovierailuja ja -retkiä.
- Järjestä oppimistilanteita, joissa opiskelijat voivat työskennellä oppimiensa asioiden parissa.
- Anna opiskelijoiden liikkua ja pitää taukoja työskennellessään.
- Teetä opiskelijoilla käytännönläheisiä projekteja, kuten tapaustutkimuksia, työpajoja ja multimediaesityksiä.

Taulukko 1. Eri aistien hyödyntäminen opetuksessa.

Apuvälineiden ja teknologian hyödyntäminen

Opetuksen ja oppimisen tueksi on erilaisia apuvälineitä ja -teknologiaa (kuvio 14). Osa apuvälineistä on helposti saatavilla: esimerkiksi värilliset kalvot tekstin tai tietokoneen näytön päällä auttavat tekstin lukemista, kun kirjaimet erottuvat paremmin taustastaan. Oikolukuohjelmat ja äänikirjat auttavat opiskelijoita, joilla on vaikeuksia kirjoittamisen ja lukemisen kanssa. Maksullisia työkaluja ovat esimerkiksi puheentunnistusohjelmat, erikoisnäppäimistöt sekä puhetta tekstiksi muuttavat sovellukset.

Kuvio 14. Työkaluja opiskelun tueksi.

Seuraavassa esimerkkejä menetelmistä ja työkaluista, joita voi hyödyntää opetuksessa ja jotka hyödyttävät erilaisia oppijoita.

PADLET <https://padlet.com/>

Padlet on verkossa toimiva ilmoitustaulu, jossa on monipuolisia lisäominaisuuksia. Käyttäjät voivat lisätä Padlet-ilmoitustaululle tekstiä, kuvia, videoita, tiedostoja, linkkejä; periaatteessa mitä tahansa digitaalista.

Muut voivat nähdä julkaisut sekä kommentoida tai äänestää niitä. Padlet-ilmoitustaulua voi mukauttaa muuttamalla taustaa, asetteluja, tekstin fonttia ja värimaailmaa ja näin helpottaa lukemista.

Käyttöehdotuksia:

KESKUSTELU. Lähetä opiskelijoille kysymys ja pyydä heitä vastaamaan ja perustelemaan oma näkemyksensä. Padletin avulla opiskelijat voivat perehtyä toistensa näkemyksiin ja perusteluihin, esittää lisäkysymyksiä ja jakaa toisilleen tietoa.

LÄMMITTELY. Lämmittelytehtävät, opetettavaan aiheeseen orientoituminen.

JÄRJESTELY. Opiskelijat kokoavat yhdessä tietoa, jäsentävät ja järjestelivät sitä aikajanojen ja muistilappujen avulla.

QUIZLET <https://quizlet.com/>

Quizlet on opiskelusovellus, jonka avulla voi laatia kuvia, kaavioita ja jopa äänitiedostoja oppimisen tueksi. Quizlettiin voi luoda muistilappuja ja muistiinpanoja opiskeltavasta sisällöstä. Lisäksi Quizlet tarjoaa useita mahdollisuuksia muovata kootuista aineistoista esimerkiksi muistipelejä.

Käyttöehdotuksia:

Quizlet sopii ihanteellisesti omatoimiseen opiskeluun. Opettaja voi luoda Quizlettiin aineistoja ja kyselyjä, minkä lisäksi opiskelijat voivat laatia sinne omia muistiinpanoja ja jakaa niitä muiden opiskelijoiden kanssa.

TEKSTI PUHEEKSI -SOVELLUKSET

Teksti puheeksi (TTS) -sovellusten avulla tekstiä voi kuunnella. Jotkin tekstinkäsittelyohjelmat tarjoavat tätä mahdollisuutta ilmaiseksi, mutta tarjolla on myös maksullisia sovelluksia.

Tekstin puheeksi muuttavat sovellukset tekevät tiedosta helpommin saavutettavaa ja ymmärrettävää.

Käyttöehdotuksia:

Mahdollistaa opiskelijoille samanaikaisen lukemisen ja kuuntelemisen tai vaikkapa kuuntelemisen ja liikkumisen.

PELILLISTÄMINEN – SEPPÖ <https://seppo.io/pedagogiikka/>

Seppo on loistava työkalu pelillisen opetuksen toteuttamiseen. Peleissä yhdistyvät tavoitteellinen toiminta, oman osaamisen käyttäminen ja yhdessä tekeminen. Tehtävien suorittaminen, saadut pisteet ja välitön palaute innostavat ja auttavat sisäistämään asiat paremmin. Seppo on maksullinen.

Käyttöehdotuksia:

Luo opetettavasta sisällöstä peli, jossa opiskelija etenee omaan tahtiinsa ja oppii kuin huomaamattaan. Peli motivoi, aktivoi ja haastaa. Erityyppiset tehtävät voivat edellyttää asioista selvää ottamista, luovaa ongelmanratkaisua tai kekseliäisyyttä.

PELILLISTÄMINEN – KAHOOT

Verkossa toimiva peli, johon voi luoda tietokilpailuja ja interaktiivisia kyselyjä. Kahootia voi hyödyntää niin lähi- kuin etäopetuksessa. Pelissä myös nopeus auttaa menestymään, joten opiskelijat erilaiset vahvuudet kannattaa huomioida joukkueita muodostettaessa.

Käyttöehdotuksia:

LÄMMITTELY. Lämmittelytehtävät, opetettavaan aiheeseen orientoituminen.

LEIKKIMIELINEN KISAILU. Pienryhmät kisailevat keskenään.

ROOLILEIKKI

Roolien kautta opiskelija voi eläytyä käsiteltävään teemaan omasta roolistaan ja omaksua näin uudenlaisia näkökulmia. Roolien avulla opiskelijat voivat perehtyä turvallisesti erilaisiin tilanteisiin ja laajentaa ymmärrystään aihepiiristä.

Käyttöehdotuksia:

Etu oikeuskävely

<https://peda.net/p/katyy/sp1o/moduuli-iii-luonto/aaeh:file/download/a310aee6e024d81eb525d80f0258391df68e2174/Take%20a%20step%207.-9.lk.pdf>

Harjoituksen tavoitteena on lisätä myötätuntotaitoja ja edistää ymmärrystä yhdenvertaisuudesta sekä luonnon ja elinympäristömme hyvinvoinnin tärkeydestä.

AISTIEN-MENETELMÄ - <https://aistienmenetelma.net>

Aistien-menetelmän ydin on moniaistinen tila, jota käytetään helposti muunneltavana oppimis- ja elämysympäristönä. Tila voi olla erillinen moniaistiseksi tilaksi rakennettu Aistien-luokkatila, liikuteltava tila (ns. telttä,) tai elämyksellinen tila voidaan rakentaa olemassa olevaan luokkahuoneeseen.

Aistien-tilassa on:

nähtävää (seinälle heijastettuja kuvia tai videota, esineitä)
kuultavaa (tilaan soveltuvia taustääniä tai musiikkia)
tunnusteltavaa (erilaisia materiaaleja, esineitä)
haisteltavaa (tuoksut, mausteet, ruoka, juomat)
maisteltavaa (ruoka ja juomat)

Moniaistinen oppimisympäristö auttaa sulkemaan pois ulkopuolisen maailman arkihuolteen, ja oppija on tilassa keskittyneesti läsnä.

Käyttöehdotuksia:

Pienikin moniaistisuuden lisääminen tuo elämyksellisyyttä oppimiseen!

Oppimista tukee se, että opiskelija saa viestin usean eri aistikanavan kautta samanaikaisesti. Elämyksellinen ympäristö houkuttelee oppimaan ja herättää kiinnostusta.

Esimerkiksi liikuntasalissa jo pelkästään valaistuksella ja taustäänillä pystyy luomaan innostavan oppimisympäristön.

Oppimistavoitteisiin perustuva arviointi ja selkeät arviointikriteerit

Osaamistavoitteisiin perustuva arviointi mahdollistaa opiskelijoiden osallistumisen tavoitteiden asettamiseen, kehittämiskohteiden tunnistamiseen ja edistymisen kuvaamiseen. Oppimistavoitteisiin perustuva arviointi mittaa opiskelijoiden edistymistä ja osaamista. Opiskelija ja opettaja asettavat yhdessä tavoitteita ja sopivat tavoista seurata ja arvioida niitä. Opiskelijat voidaan tarvittaessa ohjata tukipalveluihin, kuten erityisopettajan ja opintopsykologin luokse.

Käytä opintojaksoillasi huolella suunniteltuja arviointikriteerejä, joiden perusteella opiskelijoiden on helppo nähdä, mitä heiltä odotetaan ja millaisia suorituksia eri arvosanoihin vaaditaan. Selkeät arviointikriteerit tekevät erilaisten oppimistehtävien ja -aktiviteettien arvioinnista tasalaatuista sekä johdonmukaista. Arviointikriteerit myös mahdollistavat opiskelijan itsearvioinnin. Moninaiset oppijat hyötyvät vaihtelusta myös arvioinnissa (kuvio 15). Erilaiset tavat antaa palautetta kannustavat ja motivoivat niitäkin opiskelijoita, jotka eivät loista tavanomaisissa kirjallisissa kokeissa ja tehtävissä.

Moninaisten oppijoiden huomioiminen opetuksessa

Kuvio 15. Moninaisten oppijoiden huomioiminen arvioinnissa.

Osallistavan pedagogiikan toteutuminen edellyttää, että arviointikriteerit on kirjoitettu selkeästi ja helposti ymmärrettävällä kielellä. Arviointikriteerit saattavat olla opiskelijoille aluksi hämmentäviä, erityisesti jos opiskelijalla ei ole kokemusta korkeakouluopinnoista. Arviointikriteerien laatimiseen kannattaa siis käyttää aikaa.

MODUULI 4

OSALLISTAVIA OPETUS- JA OHJAUSMENETELMIÄ MAAHANMUUTTAJAOPISKELIJOILLE

Tämän moduulin tarkoituksena on tarjota tietoa siitä, kuinka tukea maahanmuuttajaopiskelijoiden inklusiota eli osallisuutta korkeakoulussa, ja etenkin heitä, joilla on aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö (ADHD, ADD) tai autismikirjon häiriö (ASD), joka voi aiheuttaa ongelmia sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja toiminnan hallinnan joustavuudessa.

Maahanmuuttajaopiskelijoiden tunnistamattomien oppimisvaikeuksien määrän kasvu on suuri haaste korkeakouluille. Yhteisenä tavoitteena on koulutuksen pedagoginen esteettömyys ja saavutettavuus. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että oppimisympäristöjen, -materiaalien ja -menetelmien on oltava joustavia ja sopivia erilaisille oppijoille. (ESOK.)

Moduuli sisältää tietoa maahanmuuton käsitteistä, maahanmuutosta yhteiskunnallisena ilmiönä, sekä maahanmuuttajien aikaisempien tutkintojen ja osaamisen tunnustamisesta ja henkilökohtaisesta opintosuunnitelmasta (HOPS) mahdollisuutena uudessa korkeakoulussa. Lisäksi moduuli opastaa myös positiiviseen pedagogiikkaan sekä antaa suuntaviivoja opiskelijan kielitaidon merkityksestä opiskelussa, mikä osaltaan vaikuttaa oppimiseen toisella kielellä. Esimerkkeinä on digitaalisia työkaluja, jotka auttavat opettajia ja opiskelijoita avaamaan keskustelua opiskeluun liittyvistä suunnitelmista ja haasteista.

Maahanmuuton sanastoa

Maahanmuuttaja- ja maahanmuutto-käsitteet voivat olla monitulkintaisia, koska käytössä on useita termejä eri yhteyksissä. Riskinä on, että asioita joko yksinkertaistetaan tai yleistetään siten, että sanoma vääristyy. Euroopan muuttoliikeverkoston tehtävänä on yhtenäistää maahanmuuttoon liittyvät käsitteet EU:n alueella.

- Yleisesti hyväksytty käsite on henkilö, joka on syntynyt muualla kuin Suomessa, ja jonka äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame.

- Ulkomaalaistaustainen tai ulkomaista syntyperää olevat henkilöt, jotka ovat syntyneet ulkomailla tai joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla, nk. toisen polven maahanmuuttaja.
- Maahanmuuttajataustaisia ovat korkeakoulussa opintoja suorittavat varta vasten Suomeen hakeutuneet kansainväliset opiskelijat ja asiantuntijat sekä Suomessa asuvat maahanmuuttajataustaiset henkilöt.
- Maahanmuuton syyt voivat liittyä omavalintaiseen opiskeluun, työhön, erityisasiantuntijuuteen tai perheen yhdistämiseen.
- Maahanmuuton syynä voi olla myös pakonalainen ja oman tahdon vastainen maastamuutto, pakolaisuus, mikä voi johtua kotimaan poliittisesta tai uskonnollisesta tilanteesta, luonnonmullistuksesta tai syistä, jotka epäävät ihmisten elinmahdollisuudet tai toimeentulon kotimaassaan.
- Opiskelijoiden demografiset ja kognitiiviset lähtötasot ovat erilaisia ja mahdollisuudet vaihtelevat, mihin vaikuttavat opiskelijan lähtömaan kulttuuri, sosiaalinen asema, koulutusjärjestelmä ja opetuskäytänteet. Lähtötason osaamisen arviointi on siten suhteellista huomioiden opiskelijan koulutushistorian ja sopeutumisen uudessa kotimaassa. (THL käsitteet.)

Maahanmuuttosananastoa ei tule käyttää kielteiseen sävyyn viitattaessa henkilöihin, joiden oletetaan olevan maahanmuuttajia esimerkiksi nimensä, ulkonäkönsä tai äidinkielenä perusteella. Maahanmuuttaja, toisen polven maahanmuuttaja, ulkomaalainen, ulkomaalaistaustainen ja vieraskielinen voivat olla arvolutautuneita tai syrjäyttäviä. Tilastoissa käytetään ensimmäisen ja toisen polven maahanmuuttaja-sanoja, mikä voi olla tarpeetonta opiskelijan kannalta. Osallisuuden tarkoituksena on ihmisten yhdenvertaisuus: kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. (Kotoutuminen 2022; Maahanmuuttovirasto 2022.)

Maahanmuutosta yhteiskunnallisena ilmiönä

Osallistava koulutus ja opetusmenetelmät on tärkeä aihe, koska korkeakouluissa on yhä enemmän maahanmuuttajaopiskelijoita, joilla on tunnistamattomia oppimisvaikeuksia. Vaikka maahanmuutto on kasvava ilmiö yhteiskunnassa ja korkeakoulussa, on haastavaa löytää maahanmuuttajataustaisten aikuisten opiskelijoiden oppimisvaikeuksiin keskittyviä tutkimuksia. Ilmiö näyttää vielä olevan heikosti tutkittua, mikä voi johtua useista syistä.

- On opiskelijoita, joilla ei ole diagnosoitua oppimisvaikeutta.

- Lukitestit tulee tehdä opiskelijan äidinkielellä, ja opiskelijoiden voi olla vaikea löytää asiantuntijaa testaamaan ja analysoimaan testitulokset ammattitaidolla.
- Testaamattomuus voi johtua opiskelijoiden sosioekonomisista syistä, sillä heillä ole tietoa, varaa tai asemaa teettää lukitestejä kotimaassaan. (Eurostudent VII Flexible Pathways to Higher Education 2021.)

Eurooppalaisen korkeakoulupolitiikan tavoitteena on ns. marginaaliryhmien aktiivinen osallistaminen korkeakoulutukseen ja yhteiskuntaan. Kansainvälisten tutkimusten mukaan korkeakoulun opiskelijajoukko on yhä monimuotoisempi: on aikuisopiskelijoita, perheellisiä, maahanmuuttajia ja apuvälineen käyttäjiä. Opiskelijajoukon monipuolistuminen merkitsee opiskelijoiden monipuolisempia tarpeita ja odotuksia opetukseen ja erityistarpeiden ymmärtämiseen kulttuurisessa kontekstissa. Tavoitteena on tehdä korkeakouluopiskelu helpommin saavutettavaksi, lisätä sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa. (Kuva 1.) Opiskelijoiden integraatiolla yhteiskuntaan on hallinnollisia, oikeudellisia ja poliittisia näkökulmia. Sosiaalinen integraatio edellyttää vuorovaikutusta ja ymmärrystä sekä maahanmuuttajilta että vastaanottavalta yhteiskunnalta. (UN World Migration Report 2020, 12, 19–20; (Eurostudent VII Flexible Pathways to Higher Education 2021; EU Commission Migration and Home Affairs. EMN Glossary.)

Kuva 1. Opiskelijat pöydän äärellä.

Monimuotoisuus korkeakoulussa

Maahanmuuttajaopiskelijat tuovat uuteen kotimaahan ja korkeakoulutukseen tärkeää kulttuurista ja kielellistä pääomaa sekä uutta osaamista. Nämä näkökohdat huomioon ottaen monimuotoisuus nähdään resurssina, jonka varaan voidaan kehittää osaamiseen perustuvaa ajattelutapaa oppimisprosessissa. (Kuva 2.) On tärkeää, että korkeakoulun ilmapiiri on myönteinen kaikille, jotta opiskelijat voivat tunnistaa vahvuuksiaan ja oivaltaa tuen tarpeensa. Osallisuus edistää sosiaalisen ja akateemisen yhteenkuuluvuuden tunnetta oppimisympäristössä ja korkeakoulussa. Monimuotoisuuden ulottuvuuksia ovat:

- Demografinen monimuotoisuus: Ikä, sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen, fyysiset tai psyykkiset vammat, etnisyys ja rotu sekä uskonto ja vakaumus, poliittinen ja taloudellinen asema.
- Kognitiivinen monimuotoisuus: Oppimistaitojen ja osaamisen lähtötason huomioiminen ja ymmärtäminen. Aikaisempien tutkintojen ja työkokemuksen huomioiminen osana suoritettavaa tutkintoa. Oppimishäiriöiden tunnistaminen, ymmärtäminen ja tukeminen.
- Korkeakoulun toiminnallinen monimuotoisuus. Tieteellisen asiantuntemuksen vaihto voi lisätä luovuutta ja innovatiivisuutta osallistavien opetusmenetelmien kehittämisessä. (University of Applied Sciences Upper Austria. Head Wheel. Gender and Diversity Services).

Maahanmuuttajien joukossa on korkeasti koulutettuja ja matalamman koulutustason omaavia opiskelijoita. Lisäksi heidän maahantulon syynsä ja opiskelutaidot vaihtelevat. Aikuisen korkeakouluopiskelijan lähtökohtana on aikaisemmin hankitun ammattitaidon lisääminen ja työelämässä tarvittavan korkea-asteen koulutuksen ja koulutusta vastaavan työpaikan saaminen. Opintojen alussa oppimisvaikeuksien tunnistaminen on merkityksellistä opiskelijalle ja siten koko yhteiskunnalle. Oppimisvaikeudet, lievät tai vaikeat, eivät näy päällepäin, vaan ne ilmenevät opiskelusta suoriutumisen, opintomenestymisen ja ammatillisen kehittymisen tasolla, ja mahdollisesti työllistymisessä. (Arvonen, Katva & Nurminen 2012.)

” Arvosanani olivat huonot ensimmäisellä lukukaudella täällä, koska pelkäsin puhua ääneen. Pelkäsin tekeväni virheitä. Opin parhaiten pienryhmissä, kun melu on vähemmän. Minulla saattaa olla jokin oppimishäiriö.”

”Olen hämmentynyt ja ärsyyntynyt, kun aikataulua muutetaan tai ohjelmaan tulee äkillisiä muutoksia.”

On aikuisia maahanmuuttajia, jotka eivät tiedä, että heillä on oppimisvaikeuksia, ennen kuin he aloittavat korkeakoulututkinnon. Korkeakoulun merkittävä myönteinen voimavara on maahanmuuttajaopiskelijoiden osallistaminen, mikä puolestaan toteuttaa yhdenvertaisuutta ja

monimuotoisuuden tunnustamista korkeakoulussa ja yhteiskunnassa. ((Eurostudent VII Joustavat polut korkeakoulutukseen ja sen sisällä 2021; (Eurostudent VII 2021:26, Opetus- ja kulttuuriministeriö; (Eurostudent VII 2021:16, Opetus- ja kulttuuriministeriö.)

- Syrjäytymisriskin alla voivat olla herkemmin maahanmuuttajataustaiset, fyysisesti vammaiset ja mielenterveyshäiriöistä kärsivät, jos he jäävät opintojen alussa osallistavien opetus- tai tukitoimien ulkopuolelle.
- Vanhempien koulutustaso, opiskelijan sukupuoli ja maahanmuuttajatausta sekä syntymämaa vaikuttavat ulkomailla syntyneen aikuisen koulutuspolkujen ja asemaan vastaanottavan maan työmarkkinoilla.
- Sukupuolten välinen kuilu suosii naisia koulutuksessa, mutta miehiä työmarkkinoilla. Näyttää siltä, että sosioekonomisen aseman merkitys periytyy ja, että ajatus ammatillisesta tai korkea-asteen koulutuksesta kulkee usein perheen perintönä. ((Eurostudent VII. Opiskelijaelämän sosiaaliset ja taloudelliset olosuhteet Euroopassa. Indikaattorien yhteenveto 2018–2021, 10 -13, (Eurostudent VII. Mikä määrittää opiskelijoiden yhteiskuntaan integroitumisen korkea-asteen koulutukseen? 2021, 6 -8).

”Ja mä vihaan, kun he sanovat, että olen toisen sukupolven maahanmuuttaja. No, olen syntynyt tähän maahan ja puhun kieltä. Puhun myös äidinkieltäni ja englantia. Joten mikä on ongelma? Olen perfektionisti ja se haittaa opiskelua. Onko se ADD?”

On huomionarvoista, että ensimmäisen ja toisen polven maahanmuuttajaopiskelijoiden kokemukset ja tuen tarve vaihtelevat. Osallisuuden edistäminen ja sosiaaliturvajärjestelmän helpottaminen on yksi tapa toteuttaa tasa-arvoa koulutuksessa. Erytysten yksilöllisten opetusjärjestelyjen sijaan korkeakoulujen tulisi tehostaa tukipalveluja ja osallisuutta osana laajaa koulutuksen infrastruktuuria. (Arvonen, Katva & Nurminen 2012.)

- Toisen sukupolven koulutukseen integroituminen on helpompaa kohdemaan paremman kielitaidon ansiosta.
- Opiskelijoiden taloudelliset vaikeudet on osoitettu selvästi liittyvän heidän vanhempiensa taloudelliseen asemaan.
- Mielenterveysongelmista kärsivät opiskelijat kohtaavat opinnoissaan suurimmat ongelmat ja haasteet, koska se rajoittaa heidän aktiivisuuttaan ja itsenäisyyttään opinnoissaan. Usein ongelmat kasautuvat siten, että yksi ongelma johtaa toiseen, ja henkilö voi kantaa melko raskaan taakan.
- Yleensä opiskelijoiden, joilla on apuväline, täytyy ponnistella enemmän päästäkseen fyysisiin oppimisympäristöihin. ((Eurostudent VII 2021:16 & (Eurostudent VII 2021:26 Opetus- ja kulttuuriministeriö; Eurostudent.eu; (Eurostudent VII. Opiskelijaelämän sosiaalinen ulottuvuus 2019.)

"Vanhempani ovat lukutaidottomia. He tekivät kovasti töitä maksaakseen koulutukseni täällä. Työskentelin opettajana ja minulla oli siellä arvostettu asema. Nyt se on turhauttavaa uuden kielen kanssa, heidän tapansa opiskella ja opettaa täällä ovat erilaisia. Minulla on toisinaan keskittymisvaikeuksia, onko se oppimishäiriö?"

Maahanmuuttajaopiskelijoiden osaamisen tunnistaminen

Korkeasti koulutettujen maahanmuuttajaopiskelijoiden osaamista voi olla vaikea tunnistaa ja tunnustaa, koska eri maiden koulutusjärjestelmiä ei tunneta ja tutkintoja ei siten osata rinnastaa.

- Eriarvoisuus heijastaa sitä, että heillä on vaikeuksia saada tunnustusta aikaisemmasta koulutuksesta, osaamisesta ja työkokemuksesta.
- Korkeakoulun osaaminen on tärkeää, koska opiskelijoiden dokumentoidut ja osoitetut tiedot ja taidot (substanssi- ja kielitaito-osaaminen) voivat lyhentää opiskeluaikaa ja valmistaa heidät aikaisemmin työelämään.
- Maahanmuuttajaopiskelijat, joilla on oppimisvaikeuksia, voivat hyötyä siitä, koska se voi auttaa heitä tunnistamaan ja osoittamaan osaamisensa suhteessa opintosuunnitelmaan, ja siten he voivat priorisoida ja keskittyä jäljellä oleviin opintoihin.
- Kun pätevyyden hyväksyntä vahvistetaan todistuksella, opiskelija voi keskittyä opintosuunnitelmassa olevan tarvittavan osaamisen kehittämiseen. (Kulttuuri- ja opetusministeriö 2017. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisut, Suomi 2017:38 ja Executive Summary in Education at Glance 2018: OECD Indicators 24.)

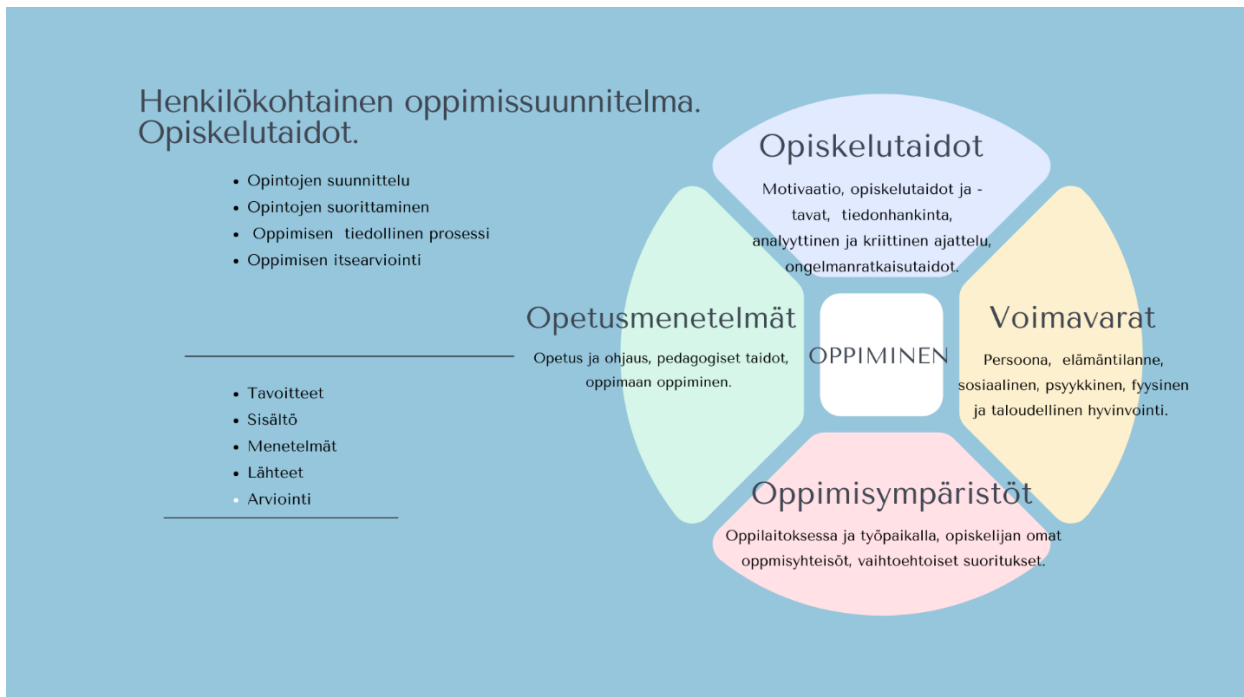
Dialogisuuden keinoin HOPS

Dialogisten taitojen harjoittelu monimuotoisessa ympäristössä voi auttaa maahanmuuttajaopiskelijoita kohtaamaan epävarmuuden ja stressin tunteen, mikä voi lisätä heidän joustavuuttaan opintojen aikana. Lisäksi maahanmuuttajaopiskelijoiden kulttuuritaustan ymmärtäminen uudessa koulutuksen infrastruktuurissa kehittää sekä opiskelijoiden että henkilöstön osallisuutta. "Kulttuurisensitiivisyys on halua ja kykyä ymmärtää eri taustoista tulevia ihmisiä yksilöinä ja tietoisuutta omista kulttuurisista lähtökohdista ja ennakkoluuloista. Kulttuurisensitiivisyys on esimerkiksi vuorovaikutustaitoja, arvostavaa kohtaamista ja viestintää opettajan ja opiskelijan välillä. Tavoitteena on, että kummallakin osapuolella on oikeus oman kulttuurinsa ilmaisuun ja sen kanssa hyväksytyksi ja kuulluksi tulemiseen." (Kotoutuminen 2022.)

Tärkeimpiä dialogisia taitoja ovat arvostava vuorovaikutus ja inhimillinen ymmärrys. Näiden taitojen avulla voidaan kehittää opiskelijoiden

- tasavertaista osallistumista
- keskinäistä luottamusta
- viestintätaitoja
- epävarmuuden tunteen sietämistä uusissa tilanteissa
- vaihtoehtoisten ajattelumallien harjoittelua
- erilaisuuden kohtaamista, ymmärtämistä ja kunnioittamista. (Sitra.)

HOPSin avulla opettaja auttaa opiskelijoita ymmärtämään opintosuunnitelman ja -aikataulun sekä asettamaan uratavoitteet ja korkeakoulutuksen tarjoamat mahdollisuudet. On tärkeää kiinnittää huomiota opiskelijoiden motivaatiotekijöihin ja oppimishalukkuuteen, heidän itsekäsitykseensä oppijana sekä näkemyksiin oppimisympäristöstään ja niiden tarjoamista mahdollisuuksista. (Kuvio 16.)

Kuvio 16. Opiskelukyvyn ulottuvuudet HOPSin tukena (Kasurinen 2019, 6-7).

Opinnoissa menestymiseen vaikuttavia taustatekijöitä voi olla laajempi kirjo. Useimpien maahanmuuttajaopiskelijoiden motiivina on akateemisten ja ammatillisten taitojen parantaminen ja akateemisen pätevyyden hankkiminen. Lisäksi arvostetun ammatin ja verkostojen hankkiminen ovat merkityksellisiä motivaatiotekijöitä. Opettajat voivat HOPSin avulla auttaa maahanmuuttajaopiskelijoita menestymään rohkaisemalla heitä tunnistamaan vahvuuksiaan ja haasteitaan. Yhteisellä ymmärryksellä voidaan löytää vaihtoehtoisia tai korvaavia tapoja opettaa ja oppia, ja pohtia, mitkä tukitoimet ovat ajankohtaisia ja sopivia.

- Läheltä naapurimaista tulevat maahanmuuttajaopiskelijat sopeutuvat helpommin, sillä ympäristö ja kulttuuriset tekijät ovat tuttuja.
- Mitä kauempaa opiskelija tulee, sitä suurempia muutokset ovat.
- Kulttuurishokkiin liittyvät esteet kuvaavat tutusta kulttuurista tuntemattomaan siirtymisen vaikutusta, ja niitä ovat esimerkiksi ilmasto, kulttuuri, ihmiset, ruoka, yhteiskuntajärjestys ja infrastruktuuri.
- Sopeutumisongelmat voivat esiintyä oppimisen vaikeuksina.
- Tärkeintä on tunnistaa ja erottaa oppimisvaikeudet sopeutumisongelmista uuteen maahan ja kulttuuriin. Molemmissa tapauksissa opiskelijat voivat aktiivisesti välttää opintojen suorittamista tai alisuoriutua niistä kykyihinsä nähden. Opettajan ohjauksellinen väliintulo voi auttaa opiskelijoita ymmärtämään tilanteensa ja löytämään niihin ratkaisuja. (ESOK; Depreeuw 2013, 49–70 ja Gerber, PJ LD Online).

”Maassani kunnioitamme vanhimpia ja opettajia. Täällä on erilaista, jotkut opiskelijatoverit eivät osoita kunnioitusta opettajaa kohtaan. Se häiritsee oppimistani.”

Työkaluja opettajalle:

Arvonen, A. 2011. Maahanmuuttajanuorten oppimisvaikeuksien tunnistaminen.
[Arvonen.pdf \(nmi.fi\)](#)

CREAR-työkaluja: käsikirja ja testi.

Käsikirja: [Creat - digitaalinen palvelutarpeen arviointiväline ohjauksen, opetuksen ja opiskeluhuollon asiantuntijoille - Laurea-ammattikorkeakoulu](#)

CREAR-testi. <https://crear.fi/> (suomi, ruotsi, englanti ja selkosuomi)

EQF-kriteereistä. [Kuvaus kahdeksasta EQF-tasosta | Europassi](#)).

KOMO-työkaluja (kysely oppimisen ja mielenterveyden ongelmat):
[E-KOMO \(kuntoutussaatiokomo.azurewebsites.net\)](#) (digitaalinen suomi)

[KOMO ja sen kieliversiot - Kuntoutussäätiö \(kuntoutussaatio.fi\)](#)
 Suomi, ruotsi, venäjä, arabia ja dari (paperiversiot).

Kuntoutussäätiö. 2015. Tukea aikuisten oppimisen vaikeuksiin. Vinkkejä ja työkaluja.
[Tukea aikuisten oppimisen vaikeuksiin \(oppimisvaikeus.fi\)](#)

Sitra. Erätaukokortit. [Erätauko-keskustelukortit - Sitra](#)

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL). Kyky-projekti. Opiskelukyky - ideoita opiskelukyvyyn ja opiskeluinnon tukemiseen. [Opiskelukyky - ideoita opiskelukyvyyn ja opiskeluinnon tukemiseen](#)

Video: World on the Move kohtaa siirtolaisia ja pakolaisia. Liikkeellä oleva maailma: [Liikkeellä oleva maailma : kohti pakolaisia ja siirtolaisia käsittelevää huippukokousta Karen AbuZaydin kanssa - YouTube](#)

Tiivistettynä

- Tunnistamattomien oppimisvaikeuksien määrän kasvu on suuri haaste, koska korkeakoulun opiskelijajoukko on yhä moninaisempaa.
- Eurooppalaisen korkeakoulupolitiikan (EU) tavoitteena on ns. aliedustettujen ryhmien osallistaminen korkeakoulutukseen ja yhteiskuntaan: maahanmuuttajataustaiset, fyysisesti vammaiset ja mielenterveysongelmista kärsivät opiskelijat.
- Marginaalisuus voi johtaa tyytymättömyyteen ja riskiin keskeyttää tai lopettaa opinnot. Mielenterveysongelmista kärsivät opiskelijat ovat haavoittuvimmassa asemassa syrjäytyä.
- Sosioekonomiset ongelmat vaikuttavat kielteisesti opiskelijoiden hyvinvointiin ja opinnoissa menestymiseen.
- Korkeasti koulutetut maahanmuuttajaopiskelijat voivat hakea korvaavuutta aikaisemmista tutkinnoista ja työkokemuksesta (osaamisen tunnistaminen).
- On aikuisia maahanmuuttajia, jotka eivät tiedä, että heillä on oppimisvaikeuksia, ennen kuin he aloittavat korkea-asteen koulutuksen.
- On tärkeää tunnistaa ja erottaa oppimisvaikeudet sopeutumisesta uuteen maahan ja kulttuuriin sekä ymmärtää opiskelijoiden opiskelukyky, -taidot ja -resurssit.
- Tieto kulttuurien välisestä kommunikaatiosta, dialoginen taito ja ymmärrys kulttuurieroista ovat tärkeitä.
- Tärkeimmät opiskelumotiivit ovat akateemisen ja ammatillisen osaamisen parantaminen, akateemisen pätevyyden hankkiminen ja koulutusta vastaavan työn löytäminen.

Käytännön vinkkejä osallistamiseen

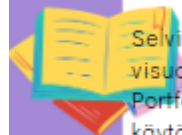
Inklusion edistämiseksi on tärkeää muistaa opiskelijan opiskelu- ja oppimistaidot, heidän resurssinsa ja oppimisvaikeutensa. Anna heidän kokeilla ja oppia uusia menetelmiä. Anna heille henkilökohtaista palautetta säännöllisesti ja rohkaise yrittämään, erehtymään ja onnistumaan!

HOPS opintojen ja aineiden tukena

HOPS auttaa opiskelijaa ymmärtämään korkeakoulun tarjoamat mahdollisuudet ja vaatimukset, aikataulut ja oman panoksen merkityksen opinnoissa ja urasuunnitelmissa. Huomioi HOT opiskelijan oikeutena. Arvioi opiskelijan osaamisen lähtötaso. Paino on opiskelijan vahvuuksilla.

Huomioi vaihtoehtoiset oppimistavat

Selvitä opiskelijan osaamisen lähtötaso. Huomioi aikaresurssit ja eri tavoilla oppivat: visuaalinen, auditiivinen, kinesteettinen havaintokanava. Oppiminen vie aikaa. Portfolio, video, kirjalliset ja suulliset tehtävät, projektit, tiimityöskentely. Jaa toimivat käytänteet, opi työyhteisössä ja opiskelijoilta: jaettu asiantuntijuus lisää osaamista.

Esittele vinkkejä keskittymiseen

Kynän ja paperin käyttäminen. Värikalvot ja -viivaimet paperilla ja tietokoneen ruudulla. Korvatulpat. Hiljainen tai rauhallinen huone. Pomodoro-tekniikka eli digiajastin: tehtävien ja opittavan palastaminen pienempiin osiin ja taukojen pitäminen. Opiskeluergonomia: valo- ja ääniympäristö, toiminnallisuus.

Käytä digivälineitä

Käytä Microsoft Office 365 saavutettavuustyökaluja ja syventävää lukuohjelmaa. Ehdota äänikrijoja. Nauhoita luennot. Tee ja käytä opetusvideoita. Teetä digitaalisia testejä, joista opiskelija saa välittömän tuloksen. Tulosten reflektio yhdessä.

Luo vaihtelua opetusmateriaaleihin

Jaa opetusmateriaali helposti hahmotettavaan ja ymmärrettäviin kokonaisuuksiin. Anna opetusmateriaali käyttöön ennen tunteja. Käytä menetelmiä harkitusti ja vaihtelevasti: työpajatyöskentelyä ja digimateriaaleja. Selvitä, mihin opittava asia liittyy. Oppimispäiväkirja ja reflektio.

Tarjota yksilöllistä tukea opintoihin ja tenttiin

Yksilöllistä ja pienryhmäopetusta. Pilko tehtävät asiasisällön mukaan, auta opiskelijaa soveltamaan oppimaansa. Lisäaikaa tehtävien suorittamiseen ja tenttiin. Vaihtoehtoina kirjallinen tai suullinen yksilö- tai ryhmätentti. Suullinen esitys kirjallisen täydentävänä. Häiriötön tila.

Vältä multitaskausta ja suunnitelmien muutoksia

Keskity opettamaan tai ohjaamaan yhtä tehtävää kerrallaan. Työskentele suunnitelman mukaan. Pidä kiinni yhdessä sovituista rutiineista. Muista pitää taukoja säännöllisesti. Vältä ylimääräisiä virikkeitä ja ääniä. Käytä samoja tuttuja oppimistiloja ja -ympäristöjä. Tuttuus luo turvallisuuden tunnetta.

Anna ja vastaanota opiskelijapalautetta

Henkilökohtainen osaamisen arviointi on oppimisen tärkein vaihe. Kunnioita opiskelijoiden moninaisuutta myönteisenä resurssina, sillä se lisää motivaatiota ja yhteisöllisyyden tunnetta. Arvosta opiskelijoiden antamaa palautetta ja mukauta opetusta tarpeen mukaan.

Kielitaito vaikuttaa oppimiseen

Eräs seikka yhdistää monia maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita: he opiskelevat usein toisella kielellä. Toisella kielellä tarkoitetaan tässä mitä tahansa kieltä, joka ei ole opiskelijan oma äidinkieli tai kansalliskieli (Nordqvist 2020). Tässä käsikirjan osassa toinen kieli –termiä käytetään kahdesta syystä: ensinnäkin se on valittu kuvaamaan näiden opiskelijoiden asemaa osallisina monikielisessä ja monikulttuurisessa ympäristössä, ei vain vieraan kielen oppijoina. Toiseksi toinen kieli –termi on osuva, koska sitä käytetään laajasti silloin, kun kieltä opitaan sen käyttöympäristössä, esimerkiksi suomea Suomessa.

Toisen kielen oppiminen – tai toisella kielellä oppiminen – on monimutkainen prosessi: toisen kielen omaksuminen edellyttää uusien sanojen oppimista ja käyttöä, uudenlaisten äänne-kirjainjärjestelmien tunnistamista ja kieliopillisten rakenteiden analogioiden löytämistä. (Loftus 12 - 13.) Tämä kaikki haastaa oppijan muistin, kyvyn erotella äänneitä puheen virrasta ja taidon tunnistaa eri lauseenjäsenten tehtävät lauseen merkityksen muodostajina. Jokainen näistä tehtävistä yksinäänkin voi olla tuskallisen vaikea oppijalle, joka tarvitsee erityistä tukea oppimisessaan.

Kaiken lisäksi laajamittaista lukemista ja kirjoittamista pidetään korkea-asteella keskeisimpinä työkaluina, koska ne edistävät osaltaan myös akateemisia työelämätaitoja. Kielen käytön ja viestinnän oppiminen onkin olennainen osa asiantuntijaksi kasvamista.

Seuraavassa tarkastellaan toisella kielellä oppimista pääasiassa aineenopettajan tai jonkin alan asiantuntijan näkökulmasta. Omaa alaansa opettaessaan tulee samalla näyttäneeksi mallia alan sanastosta ja sen tavasta viestiä; tässä mielessä jokainen opettaja opettaa myös kieltä. Jotta oman alan kielenkäytön ominaispiirteet tulisivat opiskelijoille hyödyllisellä tavalla huomioituksi opetuksessa, on suositeltavaa tehdä tässä asiassa yhteistyötä kielenopettajan kanssa.

Oppimisvaikeuksien tunnistaminen on suuri haaste

Kun opiskelija ei opiskele äidinkielellään, mahdollisten oppimisvaikeuksien tunnistaminen on vaikeaa. Ensinnäkin siksi, että erilaiset kartoittavat testit on tarkoitettu tehtäviksi opiskelijan äidinkielellä. Esimerkiksi lukihäiriö ei ole kielestä riippumaton, koska eri kielissä äänneiden ja niiden kirjoitusasujen suhteet ovat erilaiset (Read 2009, 20–22). Testien tekeminen opiskelijan äidinkielellä ei kuitenkaan aina ole mahdollista. Myös testien tekemisessä vaikkapa käännöksen tai tulkin tuella on omat haittapuolensa, koska kulttuuriset syyt saattavat vinouttaa testin tuloksia. Testien sijaan luotettaviin tuloksiin voidaan päästä pitkäaikaisen havainnoinnin avulla, kunhan sen tekee harjaantunut asiantuntija. Asiantuntijuutta tarvitaan, koska erityisen tuen

tarve voi johtua myös monesta muusta syystä kuin oppimisvaikeuksista. Olennaista on pidättäytyä pikaisista johtopäätöksistä, jotka voivat leimata opiskelijaa.

Toinen oppimisvaikeuksien tunnistamista hankaloittava seikka on merkittävä ero sujuvaan arkeen ja akateemiseen työskentelyyn tarvittavan kielitaidon välillä. Cummins (1993) mukaan opettajien olisi syytä huomioida, kuinka paljon aikaa ja vaivaa toisen kielen oppija joutuu käyttämään yrittäessään kuroa umpeen kuilua oman kielenkäytön ja äidinkielisten kielenkäyttäjien välillä. Voi olla, että maahanmuuttajataustaiset opiskelijat selviytyvät muutamassa vuodessa aika vaivattomasti arkisissa tilanteissa, ja tästä syntyy mielikuva yleisestä sujuvuudesta. Kun opintojen luku- ja kirjoitustehtävissä sitten syntyy haasteita, ne voidaan hyvinkin tulkita oppimisvaikeuksiksi, vaikka opiskelijan kielitaito on vasta kehittymässä kohti korkea-asteen edellyttämiä taitoja. Cummins arvioi, että akateemisen kielitaidon saavuttaminen vie 5 - 7 vuotta. (2013, 11.) Oppijan aivot tarvitsevat aikaa.

Vaikka oppimisvaikeuksien syitä ei ole helppo eritellä, tuen tarpeet ovat kuitenkin ilmeisiä. On monta tapaa tukea opiskelijan kielen ja viestinnän kehittymistä, ja nämä tavat hyödyttävät monenlaisia opiskelijoita.

Toisella kielellä opiskeleminen

Toisella kielellä opiskeleville kieli voi olla sekä opiskelun kohde että sen väline. Jälkimmäisessä tapauksessa on se etu, että opiskelijalla on mahdollisuus oppia mielekkäitä ja helposti sovellettavia asioita sen sijaan, että heidän oletettaisiin keskittyvän yksinomaan kielen piirteisiin. Tämä on omiaan lisäämään opiskelumotivaatiota, ja motivaatio taas on erityisen tärkeää, jos tietyllä alalla tarvittavan kielitaidon omaksuminen edellyttää poikkeuksellista ponnistelua.

Yhden toisella kielellä opiskelemisen varjopuolista huomaa meistä jokainen lukiessaan kirjaa tai kuunnellessaan vaikkapa esitelmää muulla kuin äidinkielellään – se väsyttää. Toisen kielen käyttö kuormittaa muistia ja keskittymiskykyä (Moilanen 2002, 7 - 9). Tähän vaikuttaa myös kielitaidon kehitysvaihe. Mitä vähemmän kieltä osaa, sitä enemmän oppimisvaikeudet vaikuttavat lukemiseen ja kirjoittamiseen – ja näin myös oppimiseen. Tämän kuormittumisen vuoksi on tärkeää, että opetus sisältää intensiivisen ajattelutyön lisäksi suvantovaiheita, joissa opiskelijan taakka hetkeksi kevenee.

Vinkkejä opettajalle:

- Jaksottele opetustasi niin, että vaativa ajatustyö vaihtelee opiskelijalle kevyempien osuuksien kanssa.
- Anna opiskelijoille aikaa pohtia ja muotoilla ideoita yhdessä ja kertoa tuloksista ryhmänä.

- Yhdistele opiskelijoita ryhmiksi niin, että toisen kielen puhujilla on mahdollisuus keskustella äidinkielisten puhujien kanssa. Tällainen asetelma tuottaa toisen kielen puhujille sekä autenttisia puhetapojen ja sanaston käytön malleja että aitoja mahdollisuuksia osallisuuteen.
- Think-pair-share (pohdi-keskustele-jaa) on osallistava tekstin tulkitsemisen menetelmä, joka ohjaa opiskelijan kiinnittämään huomiota olennaiseen sekä neuvottelemaan merkityksistä ja selittämään niitä. Aluksi opettaja valitsee tekstikatkelman ja muotoilee sen sisällöistä muutamia kysymyksiä. Seuraavaksi opiskelija lukee tekstin yksin ja pohtii mahdollisia vastauksia. Sitten hän jatkaa vastausten muotoilua ja perustelua keskustellen parin kanssa.

Toisella kielellä opiskelevat joutuvat joka tapauksessa toistuvasti tilanteisiin, joissa oma kielitaito on koetuksella. Siksi on myös tärkeää, että opiskelija löytää keinoja epävarmuuden sietämiseen; kasvojen menettämisen pelko voi ahdistaa, jos joutuu taiteilemaan taitojensa ääri rajoilla.

Vinkkejä opettajalle:

- Selvitä, haluaako opiskelija palautetta kielenkäytöstään. Jotkut ovat kiitollisia oikaisuista ja ottavat vinkit heti käyttöönsä, toiset taas saattavat lamautua kieltä koskevista huomioista ja vetäytyä jatkossa viestintätilanteista.
- Jos jokin opiskelijan käyttämä virheellinen ilmaus voi aiheuttaa väärinkäsityksiä tai jopa loukata, on opiskelijan etu, että siitä hienovaraisesti huomautetaan.
- Opiskelijan motivoimiseksi palautetta antaessa on hyvä muistaa kiinnittää huomiota myös opiskelijan tuotoksessa ilmeneviin viestinnän piirteisiin. Konkreettiset huomiot voivat vahvistaa opiskelijan motivaatiota: ”käytit tässä ammattisanastoa ihan oikein” tai ”perusteluissasi näkyy, että olet ymmärtänyt tämän käsitteen hyvin”. Vaikka kieliopillisissa yksityiskohdissa olisi puutteita, hyvää palautetta voi antaa esimerkiksi tekstin etenemislogiikasta, sidosteisuudesta ja ilmaisuvoimasta.
- Anna omassa opetuksessasi esimerkkejä alasi ilmaisutavoista ja osoita eroja arkiseen kielenkäyttöön. Tämä tukee korkea-asteella tarvittavan kielitaidon kehittymistä.

Opettajan kielitietoinen ote tukee kaikkien oppimista

Jotta opiskelija – oli hänellä oppimisvaikeuksia tai ei - oppii tuntemaan ja käyttämään uusia käsitteitä tai ilmaisuja, opettajan on tärkeää huomioida sekä hyviä pedagogisia käytäntöjä että kielitietoista näkökulmaa. Seuraavassa esitellään näitä molempia.

Vinkkejä opettajalle:

- Käytä useita kanavia sekä esitellessäsi opetettavia asioita että tarjotessasi opiskelijoille

mahdollisuuksia näyttää omaa osaamistaan (ks. Universal Design for Learning -periaatteet moduulissa 3).

- Hyödynnä visuaalisia keinoja erottaaksesi opetuksen ydinasiat mahdollisista lisätiedoista.
- Järjestä luentomateriaalit opiskelijoiden nähtäville etukäteen ja huolehdi siitä, että opiskelijat saavat riittävästi aikaa muistiinpanojen kirjoittamiseen.
- Esittele uudet tai alakohtaiset termit luennossasi ja opiskelijoille jaettavassa materiaalissa. Termien esitleminen niiden alakohtaisessa käyttöympäristössä helpottaa niiden ymmärtämistä ja muistamista.
- Käytä graafisia työkaluja jäsennelläksesi ja selkiyttääksesi avainkäsitteiden välisiä yhteyksiä (käsite- ja miellekartat, vuokaaviot, aikajajat, hierarkiat, analogiat jne.)
- Kirjoita tehtävien ohjeet johdonmukaisiksi. Huomioi tässä myös erilaisten symbolien käyttö. Pyydä opiskelijoilta palautetta ohjeiden selkeydestä.

Makupaloja kielitietoisesta opetuksesta

Vinkkejä opetukseen

Kannusta opiskelijoita etsimään oma suosikkinsa (mobiili)peleistä, jotka auttavat **muistamaan uusia sanoja**. Esimerkiksi Quizlet ja Memrise tarjoavat monia mahdollisuuksia räätälöidä itselle sopivia ja hauskoja kokonaisuuksia.

Varmista, että **käytät avainsanoja ja -käsitteitä johdonmukaisesti** läpi 1) orientaation, 2) johdannon, 3) käsittelyn, 4) soveltamisen ja 5) yhteenvedon.

Helpota luetun ymmärtämistä palauttamalla mieliin ammattitermit ja avainsanat **ennen lukutehtävää** esimerkiksi mindmapin avulla.

Opiskelija saa eniten irti lukutehtävästä, kun **saa itse valita tekstin lukutahdin ja -tavan** (esim. äänikirjan, syventävän lukuohjelman tai muun tekstistä puheeksi -sovelluksen).

Ääneen lukemista voi suositella, koska **fyysinen aktiivisuus auttaa muistamaan** sekä sisältöä että uusia sanoja. Opiskelijoita ei kuitenkaan koskaan pitäisi pyytää yksin lukemaan ääneen yhteisessä tilassa.

kielen oppimisen tueksi

Muistuta opiskelijoita **erilaisista lukutekniikoista** opiskelun eri vaiheisiin; silmäily sopii orientoitumiseen, kerroksellinen lukeminen (kokonaisuudesta yksityiskohtiin) taas aiheeseen syventymiseen.

Näytä opiskelijoille, **kuinka kirjoitetaan erilaisia akateemisia tekstejä** ja kannusta heitä tuottamaan omia tekstejä mallin mukaan.

Lukeminen ja kirjoittaminen ovat keskeisiä taitoja korkea-asteella, mutta ne ovat vain osa asiantuntijan työelämätaidoista. Muista tarjota myös **mahdollisuuksia puhumiseen ja kuuntelemiseen** kaikessa opetuksessa.

Opiskelija voi osoittaa osaamistaan monin tavoin. Esimerkiksi monivalintatehtävät voivat olla tässä ongelmallisia, koska ne edellyttävät sujuvaa liikkumista tekstin ja vastausten välillä. **Harkitse siis vaihtoehtoisia tapoja!**

Kuvio 17. Makupaloja kielitietoisesta opetuksesta.

Suosi monikielisiä lähteitä ja vuorovaikutusta

Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kyky toimia monilla kielillä on arvokas taito, ja sitä voidaan käyttää myös oppimisen tukena. Tämän lisäksi opiskelijan mahdollisuus käyttää äidinkieltään ainakin jossain opintojen osassa lisää opiskelijoiden yhdenvertaisuutta ja tuo heidän kulttuurista identiteettiään näkyväksi. Hauska tapa luoda osallisuuden kokemuksia on esimerkiksi antaa opiskelijoille tehtäväksi opettaa muille jokin fraasi omalla kielellään.

Opettajilla voi olla taipumusta ohjata opiskelijoita käyttämään yhteistä kieltä silloin, kun opiskelijat työskentelevät yhdessä jonkin tehtävän parissa. Yhteisen kielen käyttö luokin opiskelijalle mahdollisuuksia toisen kielen harjoitteluun, ja lisäksi se antaa opettajalle paremmat mahdollisuudet seurata työn etenemistä. On kuitenkin olemassa suuntaa antavaa näyttöä siitä, että opiskelijat saavuttavat parempia oppimistuloksia, jos he saavat ratkoa ongelmaa äidinkielellään ja vaihtaa toiseen kieleen vasta esitellessään työnsä tuloksia. Äidinkielen käyttö sujuvoittaa ongelmaratkaisua, koska se auttaa terminologiaan liittyvissä merkitysneuvotteluissa ja vähentää kuormitusta sekä ahdistusta. (Bruen & Kelly 2014; Nikula & Moore 2015.) Lisäksi kontekstin ymmärtäminen auttaa uusien sanojen mieleen painamisessa.

Vinkkejä opettajalle:

- Hyödynnä monikielisiä lähteitä (esim. Wikipediaa tai oppimisympäristön erikielisiä opasteita ja dokumentteja) ja erilaisia käännohjelmia siinä vaiheessa, kun opiskelijat vasta tutustuvat uuteen aiheeseen.
- Muistuta opiskelijoita siitä, että he voivat tehdä muistiinpanoja myös äidinkielellään. Äidinkieltä käyttämällä sisältöjä on helpompaa muistaa.
- Kannusta monien kielten käyttöön oppimisprosessin aikana, kun työskennellään monikielisessä ryhmässä. Kun aihe on tullut tutuksi ja opiskelijat esittelevät työnsä tuloksia, kannattaa kiinnittää heidän huomiotaan siihen, millaiset ilmaukset ovat tyypillisiä tästä aiheesta puhuttaessa.

Mediaatio rakentaa siltoja

Kielitieteessä mediaatiolla tarkoitetaan toimintaa, jossa kielenkäyttäjä toimii jonkinlaisena välittäjänä vuorovaikutustilanteessa silloin, kun osapuolilla on vaikeuksia ymmärtää toisiaan. Tämä välittäjä voi tukea eri kielten puhujia, mutta myös opettaja voi helpottaa vuorovaikutusta esimerkiksi sanoittamalla käsitteitä eri tavoin tai antamalla konkreettisia esimerkkejä. (North & Piccardo 2016, 9-12; Salo, Kajander, Kantelinen & Wallinheimo 2020, 12-13.) Mediaatio rakentaa siltoja.

Vinkkejä opettajalle:

- Kannusta opiskelijoita opettamaan toisiaan ja anna sille aikaa. Huomaa, että on hyvä osallistaa kaikki opiskelijat luomaan yhdessä säännöt tällaiseen toimintaan. Se luo turvallisuuden tunnetta ja auttaa ennakoimaan toiminnan etenemistä.
- Järjestä ainakin aika ajoin ryhmätyöskentely niin, että huomioit opiskelijoiden kielitaitoerot: kun sujuvimmat työskentelevät yhdessä, jää enemmän aikaa toimia vuorovaikutuksen välittäjänä ryhmissä, joissa tarvitaan tukea vaikkapa kielitaidon puutteiden tai lukemisen vaikeuksien vuoksi.

Yhteenveto

- Oppimisvaikeutta on vaikea tunnistaa, jos opiskelija opiskelee toisella kielellä. Vältä nopeita johtopäätöksiä.
- Korkea-asteella tarvittavan kielitaidon kehittyminen vie aikaa.
- Toisella kielellä opiskeleminen on kuormittavaa. Opetusta suunnitellessa kannattaa huomioida akateemisesti vaativien jaksojen vastapainona erilaisia suvantovaiheita.
- Käytä alakohtaisia ilmauksia johdonmukaisesti ja anna niistä esimerkkejä aidossa kontekstissa.
- Maahanmuuttajataustaiset opiskelijat osaavat usein monia kieliä. Näitä taitoja kannattaa hyödyntää myös opetuksessa.

MODUULI 5

TUKEA HYVINVOINTIIN JA MIELENTERVEYTEEN

Tässä moduulissa käsitellään psykologista tukea ja esitellään työkaluja opiskelijoiden ohjaamiseen heidän emotionaaliset ja psykologiset tarpeensa huomioiden. Turvallisuuden tunteen luominen on avainasemassa opiskelijan kohtaamisessa.

Oppimisvaikeuksiin liittyvien tunteiden tunnistaminen

- Opiskelua helpottaa, jos hyvinvoinnin ja mielenterveyden tukitoimet on suunniteltu osallisuuden periaatteiden mukaan, jolloin opiskelijalle on tarjolla vaihtoehtoisia ja joustavia suoritustapoja. On hyvä muistaa, että useilla on myös erityislahjakkuutta.
- Mielenterveyden ongelmat voivat ilmetä ja vaikuttaa eri tavoin: toisilla ajoittain ja toisilla pitkäkestoisesti ja melko pysyvästi. Oireet voivat ilmetä esimerkiksi ahdistuneisuutena, masentuneisuutena, opiskelumotivaation laskuna ja stressinä.
- Mielenterveysongelmat eivät välttämättä vaikuta suoraan opiskeluun, mutta vaikeuksia voi olla muistin, tarkkaavaisuuden ja keskittymisen sekä toiminnan joustavuuden kanssa. Oireet voivat olla samankaltaisia kuin henkilöillä, joilla on todettu AHDH, ADD tai autismitietäminen häiriö. (ESOK.)

Stressin säätelyn taidot vaihtelevat yksilöittäin. Lyhytkestoinen stressi kuuluu aika ajoin opintojen suorittamiseen. Pitkäkestoinen stressi ei edistä hyvinvointia, sillä se voi aiheuttaa vakavia oireita. Kun ahdistus ja stressi ylittävät opiskelijan kyvyn säädellä niitä, energia voi keskittyä tämän epämieluisuuden vähentämiseen. Opiskelu jää silloin taka-alalle. Liiallisen stressin ja ahdistuksen aikana ylittyy kyky hallita tilanteita ja oppimista, mikä heijastuu pärjäämisen ja onnistumisen tunteeseen. Ahdistuneisuus ja masennus liittyvät oppimisvaikeuksiin opiskelijoiden jatkuvasti kohtaamaan stressin ja turhautumisen vuoksi. Oppimisvaikeudet puolestaan vaikuttavat päivittäiseen selviämiseen opiskelutehtävien tekemisestä ja yleiseen hyvinvointiin.

- Kohtuuton ponnistus, yrittäminen ja ajankäyttö onnistuneen tuloksen eteen voi heikentää paitsi opiskelukyvyn tunnetta ja itsetuntoa, myös tuloksellista työskentelyä tiimissä. Onnistuminen ja pärjääminen, tai epäonnistuminen ja heikosti pärjääminen,

vaikuttavat paitsi opiskelijan oppimismotivaatioon, myös hänen itseluottamukseensa ja ystävyyssuhteisiinsa.

- Opiskelijat, jotka kovasta yrittämisestä huolimatta saavat heikkoja oppimistuloksia, voivat kokea emotionaalisia reaktioita, kuten välttämiskäyttäytymistä, estoja ja vastenmielisyyttä oppimista ja akateemisia käytäntöjä kohtaan.
- Kokemukset voivat muuttaa opiskelun työlääksi, mikä puolestaan voi vaikuttaa kielteisesti oppimiseen ja lisätä lukuisia stressaavia tilanteita opiskelija-, ystävä- ja perheyhteisössä.

Yhteistyön edistäminen suojaavana tekijänä

Empaattinen ilmapiiri opiskelijoiden ja opettajien yhteisessä työskentelyssä on merkityksellinen. Opiskelijat voivat yrittää peittää oppimisvaikeutensa ja psykologisen tuen tarpeen, koska siihen voi liittyä nolouden tunnetta. Tarkoituksena on yhdenvertaisuus ja luottamus opiskelijoiden kesken, koska emme tunne niitä vaikeuksia ja taustoja, joita he ovat kohdanneet elämässään aikaisemmin. Yhteistyön edistäminen suojaavana tekijänä ja syrjintään liittyvien tilanteiden tunnistaminen ovat tärkeimmät tekijät yhteisöllisyyden ja oppimisen parantamiseksi.

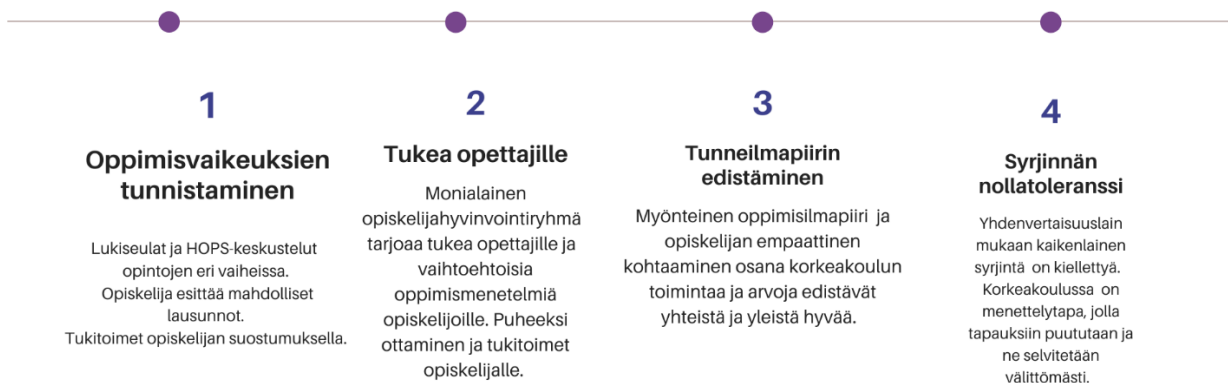
- Yhteistyö eri toimijoiden kesken on merkityksellistä tuottavan ja turvallisen oppimisympäristön varmistamiseksi.
- Yhteistoiminnallinen oppimisympäristö on tila, jossa opiskelijat työskentelevät aktiivisesti keskenään ja opettajan kanssa.
- Ryhmäoppiminen, vertaispalaute ja digivälineiden käyttäminen edistävät keskustelua, parantavat osallistumista ja lisäävät tiedon tuottamista.
- On tärkeää rohkaista opiskelijoita ajattelemaan kriittisesti, kehittämään ongelmanratkaisutaitoja ja antamaan palautetta toisilleen. Yhteistyöhön perustuvat oppimistilat ja oppiminen edistävät soveltavaa päättelyä ja yhteistyötä.
- Ryhmän keskinäiset ristiriidat ovat haaste. Taitoja niiden ratkaisemiseen ovat toistensa arvostaminen, tasa-arvoinen osallistuminen ja yhteinen päätöksenteko. Ryhmän jäsenten yhteenkuuluvuutta on edistettävä.

Syrjinnän tunnistaminen

Korkeakouluissa eri tavoilla oppivat opiskelijat voivat altistua syrjinnälle, koska he etenevät poikkeavalla tahdilla kuin opiskelukaverinsa. Erottumisen ryhmässä voi johtua esimerkiksi fyysisistä, etnisistä, käyttäytymis- tai oppimisominaisuuksista. Häiriöt oppimisessa kulkevat usein käsi kädessä ahdistuneisuuden, masennuksen tai häiritsevän käyttäytymisen oireiden

kanssa. Niihin voi liittyä levoton luonne, keskittymisvaikeudet ja taipumus olla hajamielinen. Tavallista vakavammissa tapauksissa opiskelijayhteisön asenteet voivat kärjistyä kiusaamiseksi ja häirinnäksi, mikä voi muuttua syrjinnäksi, jos tapauksia ei käsitellä oikein ja ajoissa. (Kuvio 18).

Ennakoivat menetelmät

Kuvio 18. Ennakoivat menetelmät oppimisvaikeuksien tunnistamiseksi.

Oppimisympäristön ja -ilmapiirin merkitys

Ympäristökäsitteillä; opettajilla, opiskelijoilla ja tiloilla, on suuri vaikutus oppimisilmapiiriin. On tärkeää luoda turvallinen ja osallistava ympäristö onnistuneiden oppimistavoitteiden saavuttamiseksi. Seuraavat seikat ovat tärkeitä tasavertaisessa ja osallistavassa oppimisympäristössä. (Kuva 2).

Turvallisuus ja hyvinvointi: Oppimisen kannalta tärkeintä on tuntea olonsa turvalliseksi, osalliseksi, ymmärretyksi ja onnistuneeksi. Kun opiskelija tietää, että häntä tuetaan, kunnioitetaan ja arvostetaan, hän on todennäköisemmin myönteinen haasteita kohtaan. Oppimisympäristö voidaan luoda asettamalla selkeät tavoitteet ja odotukset, kommunikoimalla opiskelijoiden kanssa ja tekemällä yksilöllisiä oppimissuunnitelmia (HOPS). Opettajan tehtävänä on pitää yllä yhteisöllisyyden tunnetta.

Terve riskinotto ja luovuus: Opiskelijoiden itseluottamus kehittyy, kun he kohtaavat haasteita ja voittavat ne. Kannustaminen luovuuteen, tilan antaminen opiskelijoiden ammatilliselle kasvulle ja riskeille voivat luoda oppimisympäristön, jossa opiskelijat pyrkivät saavuttamaan enemmän. Mielenterveyteen liittyvät haasteet tulee aina pitää opiskelijan mukavuusalueella. Mukavuusalueen ulkopuolella tehdyt suoritukset tulee huomioida ja reflektoida erikseen.

Reflektio ja arviointi: Säännöllinen oppimis- ja arviointimenetelmien yhdistäminen erilaisiin tehtäviin voi lisätä oppimisympäristön tarjoamia mahdollisuuksia. Palautteen tulee olla arviointikriteereihin ja -menetelmiin perustuvaa, konkreettista ja välitöntä. Palautetta annetaan myös oppimisprosessiin liittyvistä onnistumisista ja saavutuksista.

Joustavuus: Opiskelijat oppivat eri tavoin. Opetussuunnitelman tavoitteiden ja menetelmien yksilöllinen joustavuus on merkityksellistä, jotta oppimiskokemuksesta saadaan paras hyöty ja menestyminen. Oppimis- ja arviointitavan vaihtelevuus voivat vaikuttaa opiskelijan saavutuksen tunteeseen. Stressiä voi lievittää tarjoamalla opiskelijoille vaihtoehtoisia oppimis- ja työskentelytapoja silloin, kun osaamisen tasot ja oppimistavat vaihtelevat.

Johtamisen ja sopeutumiskyvyn rohkaiseminen: Johtajuus ja vastuu antavat opiskelijoille onnistumisen ja saavutuksen tunteen. Opettajan on tärkeää varmistaa, että jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus tulla johtajaksi tiimityöskentelyssä ja ottaa haaste vastaan.

Sitouttaminen: Opiskelijoiden sitouttamiseen on monia tapoja, jotka luovat myönteisen oppimisympäristön. Aiemman osaamisen ja opiskelijoiden kokemuksen ja kiinnostuksen kohteiden pohjalta luodaan motivoitunut opiskelijaryhmä. Yhteistyö edellyttää sosiaalista sitoutumista, yhdessä sovittuja pelisääntöjä ja niiden noudattamista.

Kuva 2. Opiskelijat osallistavassa oppimisympäristössä.

Tunteiden merkitys oppimisessa

Tunteilla on merkittävä vaikutus ihmisen oppimisprosessiin. Emotionaalisia vaikutuksia tulisi harkita huolellisesti koulutus- ja oppimisprosessissa oppijan sitoutumisen ja oppimisen

parantamiseksi. Tunteiden ja oppimisen välinen suhde voi olla tietoinen tai tiedostamaton. Tunteet vaikuttavat oppimiseen eri tavoin.

1. **Motivaation vaikutus:** Tunteet vaikuttavat motivaation tasoon. Myönteiset tunteet oppimista kohtaan auttavat opiskelijaa sitoutumaan oppimiseen pidempään, koska heillä on halu oppia ja opiskelu tuntuu mielekkäältä. Motivaatio herättää myös uteliaisuutta, mikä rohkaisee tutkimaan lisää ja valmistaa aivoja oppimaan ja muistamaan. Motivaation puute puolestaan voi heikentää sitoutumista ja opintoihin paneutumista.
2. **Psykologinen vaikutus:** Tunteet vaikuttavat opiskelijoiden asenteisiin koulutusta kohtaan. Jos heillä on myönteisiä kokemuksia, he todennäköisemmin nauttivat oppimisesta. Opiskelijat, joilla on myönteinen asenne oppimiseen ja koulutukseen, hallitsevat paremmin omaa oppimistaan. Lisääntynyt ponnistelu saa heidät kokemaan lisää myönteisiä tuloksia, mikä johtaa entistä enemmän keskittymään oppimisprosessiin. Tämä auttaa erityisesti opiskelijoita, joilla on oppimiseen liittyviä ongelmia. Onnistumisen tunne vaikuttaa myönteisesti asenteisiin ja edelleen tahtoon yrittää.
3. **Sosiaalinen vaikutus:** Tunteiden merkityksen oivaltaminen voi tehdä ryhmätyöstä sujuvampaa, koska se parantaa yhteenkuuluvuuden tunnetta opetusryhmissä. Opiskelijat, jotka kokevat oppimisen myönteisenä, osallistuvat aktiivisemmin, ovat oma-aloitteisia, luovia ja tuovat ajatuksiaan ryhmäkeskusteluihin. Toisaalta, jos oppimiseen liittyy kielteisiä tunteita ja opiskelijalla on siitä huonoja kokemuksia, voi se puolestaan vaikuttaa kielteisesti oppimiseen, osallistumiseen ja aktiivisuuteen.
4. **Kognitiivinen vaikutus:** Kielteiset tunteet ovat välttämättömiä vaikeiden käsitteiden ja asioiden oppimiseen. Opiskelijat käyvät läpi tunteiden muodostumisen eri vaiheita oppiakseen jotain uutta.
 - Ensinnäkin tuntuu hyvältä ajatukselta oppia jotain uutta, uteliaisuus herää.
 - Kun oppija kokee uuden tiedon haastavana, tunteina on hämmennystä ja ahdistusta.
 - Kun oppija yrittää korjata vanhentunutta tietoa, seurauksena on turhautumisen tunne, eikä lainkaan positiivisia tunteita. Tämä on kuitenkin välttämätön tila uuden oppimiselle ja vakiintuneiden ajattelutapojen muutokselle.
 - Lopuksi oppija siirtyy päättäväisyyden ja toiveikkuuden tilaan, koska hän tuntee ymmärtävänsä uuden tiedon.
 - Oppijan täytyy käydä läpi kaikki nämä erilaisten positiivisten ja negatiivisten tunteiden tilat oppiakseen uutta ja saadakseen tyydyttävän oppimiskokemuksen.

- 5. Tunteet ja muisti:** Tietyn tunnetilan aikana muodostuneet muistot tulevat helposti mieleen samanlaisten tunnetilojen aikana myöhemmin. Siksi simulaatiot ja roolipelit edistävät oppimista, koska ne sitovat muistot sellaisiin tunnepitoisiin kokemuksiin, joissa niitä myöhemmin käytetään.

Tunneällyn osaaminen ja merkitys oppimisprosessissa

Tunneällyllä tarkoitetaan kykyä tunnistaa, ymmärtää ja hallita omia tunteita ja ymmärtää muiden tunteita. Se tarkoittaa tietoisuutta siitä, että tunteet voivat ohjata käyttäytymistä ja vaikuttaa ihmisiin positiivisesti ja negatiivisesti. Tunneällyn sisältyy tunnetietoisuus, kyky tunnistaa ja nimetä omat tunteensa, kyky hallita tunteita ja soveltaa niitä ajatteluun ja ongelmanratkaisuun. Tunneällyn teorian esittelivät ensimmäisenä Peter Salovey ja John D. Mayer 1990-luvulla, ja Daniel Goleman kehitti sitä edelleen. (onko lähdeluettelossa?)

Tunneällyn ja tunteiden hallinnan osaaminen ja osaamisen kehittäminen on avaintaito opiskelijoiden kohtaamisessa. Se auttaa käymään myös epämiellyttäviä keskusteluja ja reflektointia, hallitsemaan tunteita stressaantuneena tai ylikuormittuneena sekä parantamaan suhteita ihmisiin. Ammatillisessa ympäristössä tunneälly voi auttaa ratkaisemaan ristiriitoja, valmentamaan ja motivoimaan muita, luomaan yhteistyön kulttuuria ja rakentamaan psykologista turvallisuutta tiimien sisällä.

Tunneällyn rakentamiseksi oppimisympäristössä noudatetaan tiettyjä vaiheita:

1. Pysähdy ja tunnista tunteet: auta opiskelijaa ymmärtämään tunteitaan.
2. Kuuntele opiskelijan tunteita: kysy, miltä tilanne on saanut heidät tuntemaan ja miksi.
3. Ole myötätuntoinen opiskelijaa kohtaan: anna hänen ymmärtää, miksi he tuntevat näin.
4. Opeta ongelmanratkaisua: käy läpi tunteita ja etsi ratkaisuja yhdessä opiskelijan kanssa.
5. Johda esimerkillä: kerro omat tunteesi selkeästi opiskelijoille.

Tunneällyn osaaminen liittyy myös itsetuntoon. Itsetunto määritellään pätevyyden, hyväksynnän ja arvokkuuden asteeksi, jonka ihminen tuntee itsestään. Tunneällyn ja itsetunnon välillä sanotaan olevan pätevä ja myönteinen suhde: Mitä korkeampi tunneälly, sitä korkeampi itsetunto. Näiden havaintojen tueksi voidaan sanoa, että ihmisillä, joilla on korkeampi kyky innostua tietyistä asioista, on myös korkeampi sosiaalinen tuki ja itseluottamus. Itsetunnon ja akateemisten saavutusten välillä on myös selvä yhteys. Parempi itsetunto ja tunneälly liittyvät korkeampaan akateemiseen saavutukseen ja tyytyväisyyteen.

Koska tunneällyn taito on opittavissa, opettajien tulisi opettaa opiskelijoilleen tunneällyä parantaakseen heidän itsetuntoaan ja auttaakseen heitä suoriutumaan paremmin, lisäämään

akateemisia saavutuksiaan ja arvostamaan itseään enemmän. Toinen tärkeä huomioitava seikka on tunneällyn ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden suhde, sosiaalinen prosessi ryhmissä, joiden jäsenet ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Tunneälyä tarvitaan, jotta yksilöt ja ryhmät voivat paremmin opiskella yhteistoiminnallisesti. Oppimisympäristöissä yhteenkuuluvuuden ja yhteisöllisyyden tunne on tärkeää, koska se lisää opiskelijoiden motivaatiota, saa heidät enemmän sitoutumaan oppimisprosessiin ja vähentää ristiriitoja.

Työkaluja opettajalle:

Esteetön korkeakoulu. ESOK. [OHO!-hanke edistää opiskelun saavutettavuutta — ESOK](#)

Kuntoutussäätiö: KOMO-työkaluja (kysely oppimisen ja mielenterveyden ongelmat): testimateriaalia ja ohjeet niiden käyttöön.

KOMO ja sen kieliversiot - Kuntoutussäätiö (kuntoutussaatio.fi)

Suomi, ruotsi, venäjä, arabia ja dari (paperiversiot).

E-KOMO (kuntoutussaatiokomo.azurewebsites.net) (suomi)

Mieli ry. Suomen mielenterveys ry. Tietoa ja työkaluja. [MIELI ry - MIELI ry](#)

Nyyti ry. Ole oman elämäsi tähti. [Ole-oman-elamasi-tahti.pdf \(nyyti.fi\)](#)

Nyyti ry. Opi elämäntaitoja. Opi elämäntaitoa - Nyyti ry. [Opi elämäntaitoa - Nyyti ry](#)

LÄHTEET

MODUULI 1

Compendium Of Methods For Teaching And Counselling Youngsters And Students In Vet With Attention Disorder. (2018). Empower me. <http://projectempowerme.eu/wp-content/uploads/2020/03/Empower-Me-O1-EN.pdf>

MOOC Dys Open Experience. (n.d.). MOOC Dys. Retrieved October 26, 2021, from <https://www.thecn.com/7480567>

Resources – SpeakER. (n.d.). Speaker. Retrieved October 27, 2021, from <https://speakerproject.eu/resources/>

What Is Asperger Syndrome? (n.d.). Autism Speaks. Retrieved October 20, 2021, from <https://www.autismspeaks.org/types-autism-what-asperger-syndrome>

What Is Specific Learning Disorder? (n.d.). American Psychiatric Association. Retrieved October 21, 2021, from <https://www.psychiatry.org/patients-families/specific-learning-disorder/what-is-specific-learning-disorder>

MODUULI 2

American Educational Research Association, American Psychological Association, & National Council on Measurement in Education. (1999). Standards for educational and psychological testing. Washington, DC: *American Educational Research Association*, 173. [Online] Available <http://teststandards.org/>

British Dyslexia Association [BDA] Dyslexia and specific learning difficulties in adults. 2013. [Online] <http://www.bdadyslexia.org.uk/about-dyslexia/adults-and-business/dyslexia-and-specific-learning-difficulties-in-adu.html>

Dumitru, Tabacaru, C., Understanding learning. Exploring the concept of learning in El valor de la education en una sociedad culturalmente diversa, Dumitru, Tabacaru, C., (2019). *Understanding learning. Exploring the concept of learning. El valor de la education en una sociedad culturalmente diversa*. Ayala, E., S., Cala, V., C., (Coord.), Editorial Universidad de Almeira. 224-230. ISBN: 978-84-17261-60-3, 2019

Dunlosky, J., Rawson, K. A., Marsh, E. J., Nathan, M. J., Willingham, D. T., Improving Students' Learning with Effective Learning Techniques: Promising Directions from Cognitive and Educational Psychology. *Psychological Science in the Public Interest*, Vol. 14 (1), 4–58, (2013)

Folostina, R., Dumitru, C. (2021). In *Digital Communication in the Inclusive Classroom*. Trif, V. (Eds.). IG Global Publishing

Hammond, J., Hercules, F. *Dyslexia. An Introduction for Dyslexic Students in Higher Education*.

[Online]

<https://www.ed.ac.uk/files/imports/fileManager/Understanding%20Dyslexia%20Inc%20Addendum%20Feb%202015.pdf>

Iucu, R., *Teoria și metodologia instruirii*, (Iași: Polirom, 2009), 15.

Kerr, P., Booth, B., Specific and Varied Practice of Motor Skill. *Perceptual and Motor Skills*, Vol. 46 (2), 395-401 (1978)

McDaniel, M. A., Wildman, K. M., & Anderson, J. L. Using quizzes to enhance summative-assessment performance in a web-based class: An experimental study. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, Vol. 1, 18–26 (2012)

Meyer, A., Rose, D.H., & Gordon, D. *Universal design for learning: Theory and Practice* (Wakefield, MA: CAST Professional Publishing, 2014)

Neacșu, I., *Merode și tehnici de învățare eficientă. Fundamente și practici de succes*. (Iași: Polirom, 2015)

Riddell S., Weedon E., What counts as a reasonable adjustment? Dyslexic students and the concept of fair assessment, *International Studies in Sociology of Education*, Vol. 16, 57–73 (August, 2006) <https://doi.org/10.1080/19620210600804301>

Smith, S. M., Glenberg, A., Bjork, R. A., Environmental context and human memory. *Memory & Cognition*, Vol. 6, 4, 342–353 (1978)

Toom, A. & Pyhältö, K. (2020) Kestävää korkeakoulutusta ja opiskelijoiden oppimista rakentamassa. Tutkimukseen perustuva selvitys ajankohtaisesta korkeakoulupedagogiikan ja ohjauksen osaamisesta. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2020:1. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

MODUULI 3

The British Dyslexia Association. (n.d.) Higher Education.

<https://www.bdadyslexia.org.uk/advice/adults/in-education/higher-education>

CAST. (2022) The UDL Guidelines. <https://udlguidelines.cast.org/> (CAST)

Hicks, J., Winnick, L. & Gonchar, M. (2018) Project Audio: Teaching Students How to Produce Their Own Podcasts. <https://www.nytimes.com/2018/04/19/learning/lesson-plans/project-audio-teaching-students-how-to-produce-their-own-podcasts.html>

Inclusive Schools Network. (2022). <https://inclusiveschools.org/>

Jacobs, L., Parke, A., Ziegler, F., Headleand, C., & de Angeli, A. (2022). Learning at school through to university: the educational experiences of students with dyslexia at one UK higher education institution. *Disability and Society*, 37(4). <https://doi.org/10.1080/09687599.2020.1829553>

Kim, S., Song, K., Lockee, B. & Burton, J. (2018). *Gamification in Learning and Education. Enjoy Learning like Gaming*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-47283-6>.

Kumar, P. & Agrawal, N. (2019). Learning Disabled and Their Education in India. *Human Arenas*. 2, 228–244, <https://doi-org.am.e-nformation.ro/10.1007/s42087-018-0035-5>.

M-DCPS SLD/Inclusion Team. (2017) <https://www.sldinclusion.com/>

Sanger, C.S. (2020). Inclusive Pedagogy and Universal Design Approaches for Diverse Learning Environments. In: Sanger, C., Gleason, N. (eds.) *Diversity and Inclusion in Global Higher Education*. Palgrave Macmillan, Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-15-1628-3_2.

MODUULI 4

British Dyslexia Association. (n.d.) Viitattu 25.8.2021. [British Dyslexia Association \(bdadyslexia.org.uk\)](https://www.bdadyslexia.org.uk)

Burgstahler, S. (2021). *DO IT. Disabilities, Opportunities, Internetworking, and Technology. 20 Tips for Teaching an Accessible Online Course*. Viitattu 6.10.2021. [20 Tips for Teaching an Accessible Online Course | DO-IT \(washington.edu\)](https://www.washington.edu/doit/20-tips-for-teaching-an-accessible-online-course)

Cambridge Assessment. (n.d.) International Education. *Getting started with Language Awareness*. Viitattu 24.9.2021. <https://www.cambridge-community.org.uk/professional-development/gswla/index.html>

CREAR A Digital Service Tool. (n.d.) Viitattu 25.8.2021. [RETU in English – RETU – Resilienssi ja tulevaisuususkko 2018-2020](https://www.crear.eu/en/retu-in-english-retu-resilienssi-ja-tulevaisuususkko-2018-2020)

Cummins, J. *BICS and CALP. Empirical Support, Theoretical Status, and Policy Implications of a Controversial Distinction*. In *Framing Languages and Literacies: Socially Situated Views and Perspectives*. Ed. Hawkins, M. New York & London: Routledge. 10 - 23.

Diversity Management. Viitattu 25.8.2021. [Head Wheel - FH OOE \(fh-ooe.at\)](https://www.fh-ooe.at/head-wheel)

EQF Criteria. Viitattu 14.10.2021. [Description of the eight EQF levels | Europass](https://www.europa.eu/eu-portal/en/european-qualification-framework-description-of-the-eight-eqf-levels).

EU Commission Immigration Portal. Viitattu 13.10.2021. [EMN | EU Immigration Portal \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eimm)

EU Commission Migration and Home Affairs. EMN Glossary. Viitattu 13.10.2021. [EMN Glossary \(europa.eu\)](https://europa.eu/emn/glossary)

Executive Summary in Education at Glance 2018: OECD Indicators, 23-24. Viitattu 26.8.2021. [Executive summary | READ online \(oecd-ilibrary.org\)](https://www.oecd-ilibrary.org/education/executive-summary-in-education-at-glance-2018)

Depreeuw, E. (2013). [Counselling international students in a cross-cultural perspective: A core element in academic quality management. Internationalisation of higher education. An EAIE Handbook. 1. 49– 70. Berlin: RAABE. \(researchgate.net\)](https://www.researchgate.net/publication/260111111_Counselling_international_students_in_a_cross-cultural_perspective_A_core_element_in_academic_quality_management)

EUROSTUDENT VII. What determines students' social integration in higher education? THEMATIC REVIEW 2021. Viitattu 21.10.2021. [ESVII TR SocialIntegration.pdf \(researchned.nl\)](https://www.researchned.nl/ESVII/TR/SocialIntegration.pdf)

EUROSTUDENT VII. Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of Indicators 2018–2021. Viewed on 21.20.2021. [Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Eurostudent VII 2018-2021 | Synopsis of Indicators](https://www.eurostudent.eu/2018-2021/Synopsis-of-Indicators)

Eurostudent.eu. Intelligence Brief 1/2021. To what extent does the recognition of prior work experience facilitate access to and progress within higher education for delayed transition students? Viitattu 21.10.2021. [IB Strata 050821.pdf \(praxis.ee\)](https://www.praxis.ee/IB/Strata_050821.pdf)

Eurostudent.eu. Selected indicators from EUROSTUDENT VII. THE SOCIAL DIMENSION OF STUDENT LIFE IN THE EUROPEAN HIGHER EDUCATION AREA IN 2019. Viitattu 21.10.2021. [Eurostudent brochure WEB.pdf](https://www.eurostudent.eu/brochure-web.pdf)

Finland Immigration Services. Viitattu 23.8.2021. [Finland - Newland Chase Global Immigration Services for Corporations & Individuals](https://www.newlandchase.com/global-immigration-services-for-corporations-individuals)

Maahanmuuttovirasto. Viitattu 14.10.2021. [Glossary | Maahanmuuttovirasto \(migri.fi\)](https://migri.fi/glossary)

Geert Hofstede. *The Six Dimensions Model of National Culture*. Viitattu 13.9.2021. [The 6 dimensions model of national culture by Geert Hofstede](https://www.geert-hofstede.com/the-six-dimensions-model-of-national-culture)

Gerber, P. J. *All about learning disabilities and ADHD. Characteristics of Adults with Specific Learning Disabilities*. LD Online. Viitattu 20.9.2021. <http://www.ldonline.org/article/5998/>

KOMO. The Rehabilitation Foundation Finland. Viitattu 25.10.2021. [The Rehabilitation Foundation - Kuntoutussäätiö \(kuntoutussaatio.fi\)](https://www.kuntoutussaatio.fi/)

Loftus. R. (2009). *Supporting Students with Dyslexia Practical guidelines for institutions of further and higher education*. Dublin: AHEAD Educational Press. Viitattu 18.10.21. [Supporting Students with Dyslexia \(ahead.ie\)](https://www.ahead.ie/)

OKM 2021:16. Ilmoitettujen terveys- ja toimintarajoitteiden vaikutus korkeakouluopiskeluun. Students with self-reported health problems and disabilities in higher education. Eurostudent

VII article series. [Ilmoitettujen terveys- ja toimintarajoitteiden vaikutus korkeakouluopiskeluun \(valtioneuvosto.fi\)](#)

OKM 2021:26. Marginaaliryhmät korkeakoulutuksessa, opiskelukokemukset ja tulevaisuuden suunnitelmat. Marginalised groups in higher education, learning experiences and plans for the future. Eurostudent VII article series. [OKM 2021:26 \(valtioneuvosto.fi\)](#)

OKM 2017. We need better ways to recognise immigrants' skills. Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2017:38. [Maahanmuuton vastuukorkeakoulutoiminta - Opetus- ja kulttuuriministeriö \(minedu.fi\)](#). Viitattu 10.10.2021.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. OKM 2017. Steering Group: We need better ways to recognise immigrants' skills. [Maahanmuuttajien osaaminen tunnistettava nykyistä paremmin - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö \(minedu.fi\)](#). Viitattu 10.10.2021

Moilanen, K. (2002). *Yli esteiden. Oppimisvaikeudet ja vieraat kielet*. Helsinki: Tammi.

Nikula, T. & Moore, P. (2015). *Exploring translanguaging in CLIL*. International Journal of Bilingual Education and Bilingualism. Volume 22. Issue 2, 237 - 249.

Nordqvist, R. (2020). *What Is a Second Language (L2)?* ThoughtCo. Viitattu 24.9.2021. <https://www.thoughtco.com/second-language-1691930>

Nyyti. ry. Activities for students. Viitattu 23.10.2021. [For students - Nyyti ry](#)

OECD: Assessment of Higher Education Learning Outcomes Feasibility Study Report Volume 1 – Design and Implementation 2012. Viitattu 14.10.2021. [AHELOFSReportVolume1.pdf \(oecd.org\)](#)

Reid, G. (2009). *Dyslexia A Practitioner's Handbook*. Fourth Edition. Chichester: Wiley-Blackwell.

United Nations. Department of Economic and Social Affairs and Disability. Viitattu 16.10.2021. [Refugees and migrants with disabilities | United Nations Enable](#)

UN World Migration Report. 2020. Viitattu 30.9.2021. [wmr_2020.pdf \(un.org\)](#)

UN News. Global Perspective. Human Stories. Viitattu 16.9.2021. <https://www.un.org/pga/70/2016/03/23/united-nations-summit-on-refugees-and-migrants/>

University of Applied Sciences Upper Austria. Gender and Diversity Services. Viitattu 23.8.2021. [Head Wheel - FH OOE \(fh-ooe.at\)](#)

Qualification Frameworks. Viitattu 29.9.2021. [Qualifications frameworks | Finnish National Agency for Education \(oph.fi\)](#)

Video: World on the Move encounters with migrants and refugees. [A World On The Move: Looking Towards The Summit On Refugees And Migrants With Karen AbuZayd - YouTube](#)

MODUULI 5

Bolger, D., (n.d.) *3 Team Building Activities to Build Group Cohesion.*

<https://www.learn2.com/fun-exercises-build-cohesive-team/>

Burns, M., (22 November 2016). *5 Strategies to Deepen Student Collaboration.*

<https://www.edutopia.org/article/5-strategies-deepen-student-collaboration-mary-burns>

Campbell, S. (5 October 2017). *10 Simple Ways to Build a Collaborative, Successful Work Environment.* <https://www.entrepreneur.com/article/302126>

Clark, A., (n.d.) *Signs of learning and thinking differences in adults.* Understood.

https://www.understood.org/en/articles/checklist-the-signs-of-learning-and-thinking-differences-in-adults?_sp=1f7e05e9-1aeb-4292-843e-b1f6e59986fc.1651740994834

Courtney E. Ackerman, MA. (24 March 2022). *13 Emotional Intelligence Activities & Exercises.*

<https://positivepsychology.com/emotional-intelligence-exercises/>

García, D. (n. d.) Problemas de aprendizaje en niños: señales, tipos y test. [Learning Disabilities in Children: signs, types, and testing].

<https://www.sicologiahoy.com/trastornos/problemas-aprendizaje-ninos-senales-tipos-test/>

Drew, C. (29 February 2021) *What Is The Impact Of Emotions In Education & Learning.*

<https://helpfulprofessor.com/emotion-in-education/>

Effective Teams, (4 August, 2018): *Emotional Intelligence and Good Team Cohesion.*

<https://www.teambuildingportal.com/articles/effective-teams/emotional-intelligence>

Inspire, (23 November 2016), *Five Ways to Create an Optimal Learning Environment.*

<https://www.imagineschools.org/2016/11/five-ways-to-create-an-optimal-learning-environment/>

Kelly, K., (n.d.) *How dyslexia is diagnosed after high school.* Understood.

https://www.understood.org/en/articles/how-dyslexia-is-diagnosed-after-high-school?_sp=ec662a8e-a2d2-4527-b467-8b6d7235082a.1651740133257

Life Skills Group. (21 February 2020). *7 Steps to Creating an Optimal Learning Environment for Students.* <https://www.lifeskillsgroup.com.au/blog/7-steps-to-creating-an-optimal-learning-environment-for-students>

Hills, R. (23 September 2021): *The Role of Emotions in Learning.*

<https://peopledevelopmentmagazine.com/2021/09/23/emotions-in-learning/>

Hasanvand, B., Khaledian, M., (2012), *The Relationship of Emotional Intelligence with Self-esteem and Academic Progress*. International Journal of Psychology and Behavioral Sciences 2012, 2(6): 231-236 DOI: 10.5923/j.ijpbs.20120206.06

Posey, A. (2022) *Universal Design for Learning (UDL): A teacher's guide*.
<https://www.understood.org/en/articles/understanding-universal-design-for-learning>

Reader, B. (23 April 2020). *Learning Disabilities: What Educators Need to Know*. Foot Hills Academy. <https://www.foothillsacademy.org/community/articles/ld-educators-need-to-know>

Saavutettavuuskriteeristö. Väline korkeakoulun saavutettavuuden arviointiin.
<http://www.esok.fi/hankkeet/oho-hanke/julkaisut/saavutettavuuskriteeristo>

Samra, J., Bayton. (1 August 2011) *Team activity- Recognize strengths*.
<https://www.workplacestrategiesformentalhealth.com/resources/team-activity-recognize-strengths>

Tyng CM, Amin HU, Saad MNM and Malik AS (2017) *The Influences of Emotion on Learning and Memory*. Front. Psychol. 8:1454. Doi: 10.3389/fpsyg.2017.01454

Totem, (n.d.) *3 group therapy activities for boosting self-esteem*.
<https://store.totemteam.com/blogs/news/3-group-therapy-activities-for-boosting-self-esteem>

Training on Learning Disabilities for Parents and Teachers. New strategies and Methodologies and ICT Contribution, 2015-1-ES01-KA201-015806.
<http://helpdeskinld.com/index.php/en/>

Understood Team, (n.d.) *A day in the life of a teen with dyscalculia*.
<https://www.understood.org/en/articles/a-day-in-the-life-of-a-teenager-with-dyscalculia>

What is Emotional Intelligence? Institute for Health and Human Potential (n.d.)
<https://www.ihhp.com/meaning-of-emotional-intelligence/>

Psychology, Group Cohesion, (n.d), <http://psychology.iresearchnet.com/social-psychology/group/group-cohesion/>